

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА**

Факультет геології, географії, рекреації і туризму

***Кафедра соціально-економічної географії і регіоналістики
імені Костянтина Немця***

До захисту допустити

Завідувач кафедри _____ Людмила НЕМЕЦЬ

«_____» _____ 2025 р.

**ХАРАКТЕРИСТИКА
ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ АВСТРАЛІЇ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Виконав: студент 4 курсу, групи ГЕ-41
спеціальності 106 «Географія»
ОПП «Економічна, соціальна географія
та регіональний розвиток»
Тумко Антон Юрійович

Науковий керівник:
к. геогр. н., доцент Ключко Людмила Василівна

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою

Голова ЕК Тарас ПОГРЕБСЬКИЙ

Секретар ЕК Олена ПЕДЬ
«_____» _____ 2025 р.

Харків – 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ ТА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ.....	5
1.1.	Основні визначення понять: «туристичні», «рекреаційні» та «туристсько-рекреаційні ресурси».....	5
1.2.	Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів.....	10
1.3.	Туристичні та рекреаційні ресурси як основа розвитку туризму	16
1.4.	Методичні основи дослідження туристичних та рекреаційних ресурсів.....	18
РОЗДІЛ 2.	ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТИЧНИХ ТА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ АВСТРАЛІЇ.....	21
2.1.	Природні туристсько-рекреаційні ресурси	21
2.2.	Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси	26
2.3.	Історико-культурні туристсько-рекреаційні ресурси	35
2.4.	Інфраструктурні ресурси.....	42
2.5.	Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.....	44
РОЗДІЛ 3.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ АВСТРАЛІЇ.....	47
3.1.	Характеристика найпопулярніших туристичних комплексів Австралії.....	47
3.2.	Сучасний стан розвитку туризму Австралії	48
3.3.	Макроекономічне значення туризму в економіці Австралії.....	51
3.4.	Проблеми та перспективи розвитку туризму Австралії	52
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60

ВСТУП

Актуальність дослідження. Австралія є однією з найпривабливіших туристичних країн світу завдяки своєму унікальному природному різноманіттю, багатій флорі та фауні, численним національним паркам, пляжам, кораловим рифам і сучасним мегаполісам. Туристсько-рекреаційні ресурси цієї країни відіграють важливу роль у розвитку національної економіки, стимулюють розвиток інфраструктури, створюють робочі місця та сприяють міжнародній інтеграції.

Актуальність вивчення туристсько-рекреаційних ресурсів Австралії обумовлена потребою у глибокому аналізі їхнього потенціалу, раціонального використання та перспектив розвитку галузі. В умовах глобальної конкуренції на міжнародному туристичному ринку важливо визначити сильні сторони австралійських ресурсів, окреслити проблеми та знайти шляхи їх розв'язання для підвищення конкурентоспроможності країни.

Крім того, з огляду на зростаючі екологічні виклики, питання збереження природних територій та забезпечення сталого туризму набувають особливої значущості. Саме тому дослідження, присвячене характеристиці туристсько-рекреаційних ресурсів Австралії, є важливим і своєчасним як з наукової, так і з практичної точки зору.

Об'єктом дослідження є туристсько-рекреаційні ресурси Австралії.

Предмет дослідження – виступають особливості розміщення та використання туристсько-рекреаційних ресурсів на території країни.

Метою дослідження є комплексна характеристика туристсько-рекреаційних ресурсів Австралії, виявлення їх специфіки, рівень розвитку туристичної інфраструктури та визначення перспектив ефективного використання в туризмі.

Завдання даного дослідження полягають у наступному:

- розглянути теоретичні та методологічні засади аналізу туристсько-рекреаційних ресурсів, зокрема уточнити основні поняття, розкрити їхню сутність і складові, а також визначити головні наукові підходи до їх вивчення;

- дати узагальнену характеристику туристсько-рекреаційних ресурсів Австралії з урахуванням особливостей їхнього територіального розміщення та структури, зокрема охопити природні, антропогенні, соціально-історичні та інфраструктурні елементи;

- проаналізувати просторові та часові закономірності розвитку туризму в Австралії, дослідити зміни в туристичних потоках упродовж часу й оцінити вплив ключових факторів на стан туристичної сфери;

- визначити основні проблеми, що гальмують розвиток туризму в Австралії та окреслити можливі напрями його подальшого зростання й удосконалення.

У ході дослідження було використано широкий спектр наукових методів, серед яких: аналіз і синтез, індуктивний та дедуктивний підходи, описовий і літературний методи, метод порівняння, систематизація, а також методи математичного, статистичного, графічного та картографічного аналізу.

Інформаційну базу дослідження становили статистичні дані Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), Tourism Australia, Australia Trade and Investment Commission (Austrade), Tourism Research Australia (TRA), Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), офіційні інтернет-ресурси, туристичні веб-портали, а також наукова, навчально-методична та періодична література, представлена у фондах Центральної наукової бібліотеки імені В. Н. Каразіна.

Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний об'єм роботи – 64 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ ТА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1.1. Основні визначення понять: «туристичні», «рекреаційні» та «туристсько-рекреаційні ресурси»

Дослідження туристично-рекреаційних ресурсів набуває особливого значення в сучасних умовах, оскільки туризм відіграє дедалі важливішу роль в економіці, культурному обміні та збереженні природної спадщини. Для багатьох регіонів туризм є вагомим джерелом прибутку. Аналіз і розвиток цих ресурсів сприяє створенню робочих місць, покращенню інфраструктури та залученню інвестицій. Раціональне використання й охорона природних і культурних багатств забезпечують екологічну рівновагу й підвищують добробут населення, що особливо важливо на тлі глобальних кліматичних змін. Туризм також позитивно впливає на розвиток сільських територій і невеликих міст, підвищуючи їхню привабливість і конкурентоспроможність. Часто туристичні ресурси пов'язані з історико-культурною спадщиною, а їх вивчення сприяє збереженню національної самобутності. Аналіз таких ресурсів допомагає краще зрозуміти природні умови, історичні процеси та соціокультурні особливості окремих територій. Усе це підкреслює важливість досліджень у галузі туристично-рекреаційних ресурсів як на місцевому, так і на глобальному рівнях.

Туристичні ресурси – це поєднання природних, культурно-історичних, соціально-економічних та інших елементів і явищ, які мають потенціал для використання в туристичній сфері. Вони слугують основою для формування туристичних продуктів і приваблення туристів (За І. В. Смаль) [28].

Туристичні ресурси є ключовим елементом для створення привабливого та конкурентоспроможного туристичного продукту на рівні регіону або країни (За М. П. Мальською) [20].

Туристичні ресурси виконують низку важливих функцій: вони забезпечують туристичну привабливість території, стимулюють розвиток різноманітних форм туризму та визначають спеціалізацію регіону в туристичній сфері.

Їх можна класифікувати на кілька категорій. *До природних ресурсів* належать гори, ліси, озера, моря, печери, кліматичні особливості тощо. Ці об'єкти приваблюють туристів завдяки своїй природній красі, а також можливостям для відпочинку й активних видів туризму, таких як піші походи, катання на лижах чи пляжний відпочинок.

Історико-культурні ресурси охоплюють архітектурні споруди, музеї, місця з історичною цінністю, народні традиції, свята та релігійні об'єкти. Вони є основою для розвитку культурно-пізнавального і паломницького туризму.

До соціально-економічних ресурсів належать елементи туристичної інфраструктури, такі як готелі, заклади харчування, транспортні засоби та різноманітні послуги, що забезпечують зручність і комфорт під час подорожей.

Рекреаційні ресурси включають курортні зони, джерела мінеральних вод, лікувальні грязі та сприятливі кліматичні умови, які мають оздоровчі властивості.

Загалом рекреаційні ресурси – це сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних і культурно-історичних елементів, що створюють умови для організації відпочинку, лікування, туризму та інших видів рекреаційної діяльності [26].

Рекреаційні ресурси поділяються на кілька основних груп. *До природних рекреаційних ресурсів* належать мінеральні джерела, лікувальні грязі, кліматичні умови (наприклад, термальні райони, морське повітря), природні ландшафти, пейзажі та водойми. Вони позитивно впливають як на фізичне, так і на психологічне самопочуття людини.

Культурно-історичні ресурси включають архітектурні пам'ятки, музеї, релігійні центри та етнічні традиції. Ці ресурси збагачують відпочинок змістом, даючи змогу поєднувати оздоровлення з культурним пізнанням.

Інфраструктурні ресурси охоплюють санаторії, пансіонати, заклади відпочинку та зручності транспортного сполучення. Хоча вони не є основними ресурсами, саме їхня наявність значною мірою визначає, наскільки ефективно можна використовувати природний і культурний потенціал території.

Рекреаційні ресурси відіграють важливу роль у забезпеченні фізичного й емоційного відновлення людини. Вони лежать в основі розвитку курортів, санаторно-оздоровчих комплексів і туристичних територій, а також сприяють соціально-економічному зростанню регіонів.

Під туристично-рекреаційними ресурсами розуміють комплекс природних, історико-культурних, соціально-економічних та інфраструктурних складових, які створюють необхідні умови для організації туризму, оздоровлення, відпочинку та інших видів рекреаційної активності.

Туристсько-рекреаційні ресурси є фундаментом для розвитку туризму та рекреаційної діяльності, а також відіграють важливу роль у стимулюванні економічного зростання регіонів. Вони сприяють покращенню здоров'я населення, культурному збагаченню та підвищенню рівня екологічної свідомості. Ці ресурси – це не лише об'єкти, що приваблюють туристів, а й важливий інструмент у процесах регіонального розвитку, охорони довкілля та налагодження міжкультурного діалогу [26].

Розвиток туризму на основі туристично-рекреаційних ресурсів є ключовим чинником забезпечення сталого розвитку галузі. Туристична діяльність найуспішніше розвивається в тих регіонах, де ресурси правильно оцінені, раціонально використовуються та належним чином охороняються. Створення туристичного продукту має ґрунтуватися на унікальності природних, культурних і соціальних умов конкретної місцевості.

Туризм – це тимчасове пересування осіб за межі місця їхнього постійного проживання з метою відпочинку, оздоровлення, пізнання, участі в культурних, спортивних, професійних чи інших заходах без отримання заробітку в місці перебування [26].

Туризм має кілька характерних рис: це тимчасове пересування людей з певною метою – відпочинок, оздоровлення, пізнання чи участь у різних заходах; обов'язкове повернення додому після подорожі; а також відсутність оплачуваної праці під час перебування в іншому місці [26].

Водночас *туризм* – це більше, ніж просто подорожі. Це складна система взаємодії в соціальній, економічній та культурній сферах. Він стимулює економіку, сприяє культурному обміну, покращує інфраструктуру й позитивно впливає на рівень життя в регіонах.

Туризм поділяється на кілька типів залежно від різних критеріїв.

За метою подорожі він буває: рекреаційним – для відпочинку та оздоровлення; культурно-пізнавальним – для ознайомлення з історією та культурою; діловим – з професійною або комерційною метою; спортивним – пов'язаним зі змаганнями чи активним відпочинком; релігійним – наприклад, паломництво; а також екологічним – для перебування на природі та охорони довкілля.

За способом організації подорожі розрізняють індивідуальний туризм, груповий, організований (через турфірму) та самостійний – без сторонньої допомоги.

За географічним напрямом виділяють: внутрішній туризм (подорожі в межах власної країни), в'їзний (коли туристи приїжджають з-за кордону) та виїзний (подорожі громадян за межі своєї держави) [30].

Згідно з класифікацією туризму, запропонованою М. П. Крачило, виокремлюють кілька основних характеристик:

За тривалістю перебування. Короткочасні подорожі тривають не більше 24 годин і не передбачають ночівлі. Довготривалі подорожі включають щонайменше одну ночівлю та тривають понад добу.

За географією переміщення. Внутрішній туризм охоплює поїздки в межах рідної країни. Міжнародний – це поїздки за кордон.

За метою подорожі. Рекреаційний туризм спрямований на відпочинок і оздоровлення. Культурно-пізнавальний має на меті ознайомлення з культурою,

історією та традиціями. Спортивний передбачає участь у спортивних заходах або активний спосіб відпочинку. Релігійний пов'язаний із паломництвом та відвідуванням духовних святинь. Діловий туризм – це подорожі, пов'язані з роботою: конференції, форуми, виставки тощо.

За формою організації. Індивідуальний туризм – це самостійно сплановані подорожі. Організований – проводиться за участі туристичних компаній або спеціалізованих організацій.

За віком туристів. Дитячий туризм – для дітей до 14 років. Молодіжний – для молоді віком від 14 до 30 років. Сімейний – для родин з дітьми. Туризм для літніх людей – орієнтований на людей похилого віку [16].

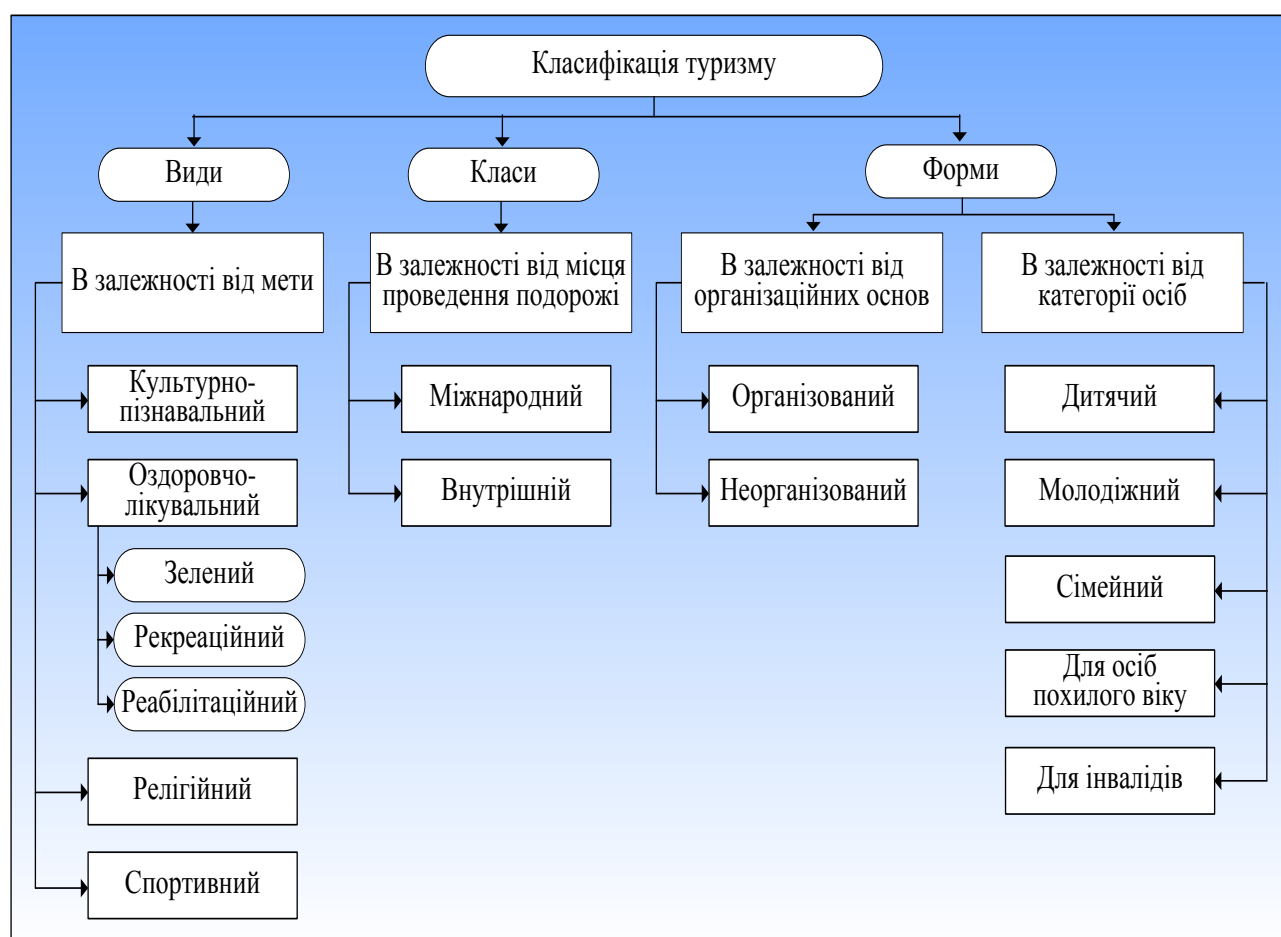

Рис. 1.1. Класифікація туризму [16]

Ця класифікація допомагає впорядкувати різноманітні форми туризму й краще враховувати потреби туристів залежно від їхньої мети подорожі, вікової категорії та інших особливостей.

Із розвитком туристичних послуг і появою нових форматів подорожей система класифікації також постійно оновлюється. Це свідчить про динамічний характер туристичної сфери, яка чутливо реагує на зміни в суспільстві, економіці, культурі та технологіях.

Сьогодні туристи дедалі більше цінують комфорт, безпеку, індивідуальний підхід і сучасні технології – такі як мобільні додатки чи віртуальні тури. Це спонукає галузь до впровадження нових підходів і стандартів, наприклад, розвитку люксового, екологічного чи повільного туризму.

У туристичній сфері активно формуються нові форми й напрями, зокрема гібридні та нішеві види туризму. Серед них – віртуальний туризм із використанням VR/AR технологій, «темний» туризм, пов'язаний з відвідуванням місць трагедій, медичний та оздоровчий туризм, волонтерський туризм, а також подорожі цифрових кочівників, які поєднують роботу й подорожі.

Такі новітні форми часто не відповідають усталеним критеріям класифікації, тому виникає потреба оновлення підходів до систематизації туризму. Сучасні класифікації вже враховують не лише класичні ознаки, як-от мета, тривалість чи напрям подорожі, а й мотивацію туристів, їхні цінності, технологічні уподобання та вплив поколінь.

З огляду на швидкий розвиток послуг і зміни в очікуваннях споживачів, класифікація туризму потребує постійної адаптації, щоб залишатися актуальною, гнучкою й відповідати потребам XXI ст.

1.2. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів

Одна з класифікацій туристично-рекреаційних ресурсів належить Олександру Олександровичу Бейдику. Вона вирізняється комплексним підходом, який охоплює як природні, так і створені людиною (антропогенні) ресурси та підкреслює їхнє значення у формуванні туристичної привабливості регіонів.

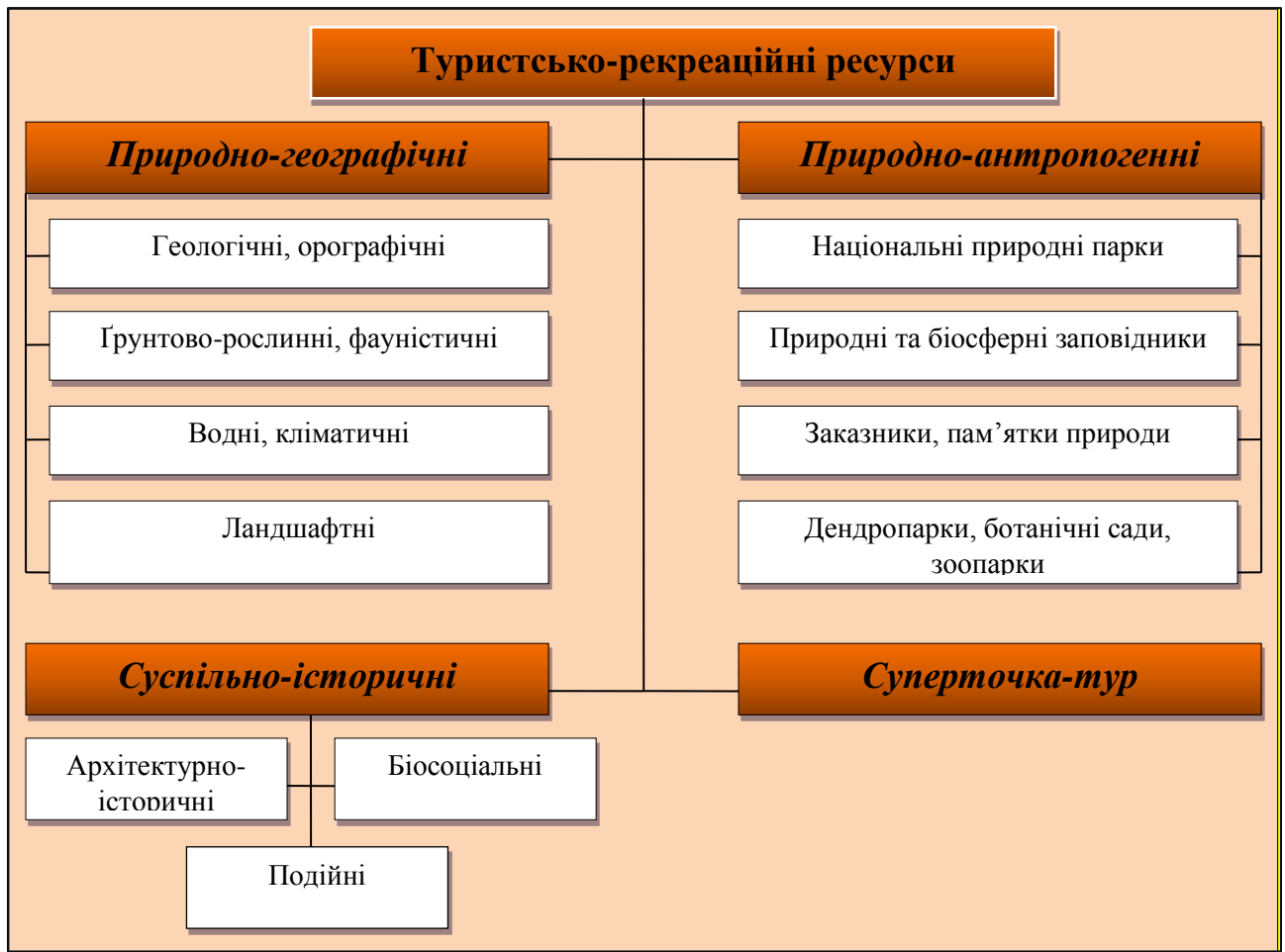

Рис. 1.2. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів за Олександром Бейдиком (побудовано автором за даними [1])

Згідно з класифікацією О. О. Бейдика, туристсько-рекреаційні ресурси поділяються на кілька основних груп [1]:

Природно-географічні ресурси – це елементи природи, що мають рекреаційне значення. До них належать клімат, мальовничі ландшафти, водні об'єкти (річки, озера, моря), ліси, мінеральні джерела та лікувальні грязі.

Природно-антропогенні ресурси – об'єкти, які створені або трансформовані людиною, але залишаються тісно пов'язаними з природним середовищем. Сюди входять парки, ботанічні сади, дендропарки, зоопарки, гідропарки тощо.

Суспільно-історичні ресурси охоплюють культурні та історичні пам'ятки, що становлять інтерес для туристів: архітектурні споруди, археологічні знахідки, етнографічні комплекси, музеї та меморіальні об'єкти.

Суперточка-тур – це термін, запропонований О. О. Бейдиком, який позначає унікальні й надзвичайно привабливі об'єкти для туризму, що мають виняткове значення й здатні привертати велику кількість відвідувачів.

Суперточка-ту – це компактна територія природного або штучного походження, яка відзначається високою привабливістю для туристів. Вона зазвичай виділяється в ландшафті, часто розташована на підвищенні, поєднує унікальні природні та культурні ресурси й має важливе історичне чи соціальне значення. Такі місця стають головними туристичними «магнітами» і здатні суттєво впливати на розвиток туристичної інфраструктури в регіоні.

Суперточки-тури відіграють важливу роль у створенні туристичних маршрутів та формуванні іміджу територій. Вони сприяють залученню відвідувачів, стимулюють місцеву економіку й допомагають зберігати природну та культурну спадщину [1].

Згідно з І. В. Смалюк, рекреаційно-туристичні ресурси поділяються на кілька основних категорій, серед яких особливу роль відіграють природно-географічні та суспільно-історичні ресурси [28].

Природно-географічні ресурси охоплюють складові природного середовища, що створюють умови для відпочинку, оздоровлення та туризму.

Сюди належать:

Кліматичні ресурси – сприятливі погодні умови, що дозволяють проводити різні види відпочинку впродовж року;

Водні об'єкти – річки, озера, моря, водоспади, які використовуються для купання, водного спорту, риболовлі тощо;

Бальнеологічні ресурси – лікувальні води та грязі, що застосовуються в оздоровчих і санаторних закладах;

Ландшафтні ресурси – мальовничі природні території (гори, ліси, парки), що приваблюють туристів своєю красою та можливістю для активного дозвілля [28].

Такі ресурси створюють природне середовище, в якому людина може відновити сили, розслабитися й задовольнити потребу в оздоровленні, тим самим відіграючи важливу роль у розвитку туристично-рекреаційної діяльності.

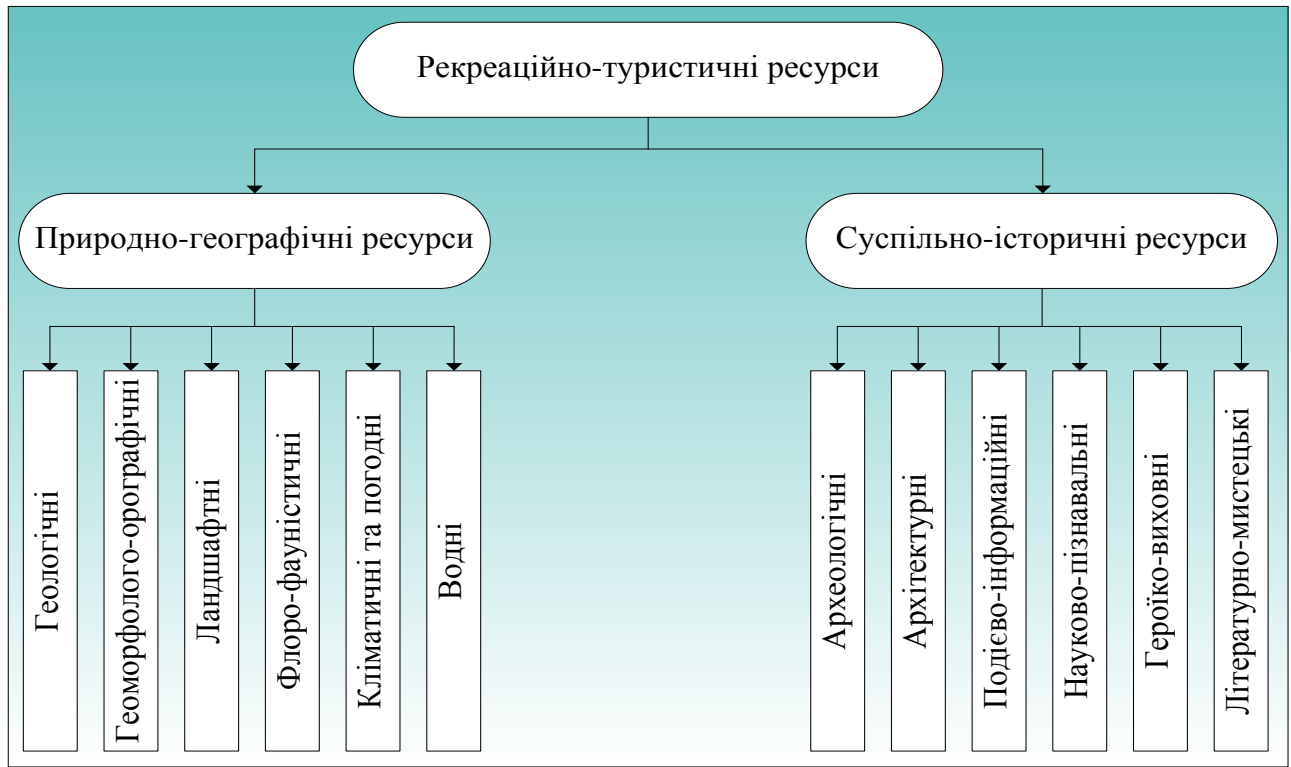

Рис. 1.3. Класифікація рекреаційно-туристичних ресурсів за І. В. Смалем (побудовано автором за даними [28])

Суспільно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси – це об’єкти, що мають значну культурну та історичну цінність і становлять основу для розвитку пізнавального й культурного туризму.

До цієї категорії належать:

Археологічні об’єкти – залишки стародавніх поселень, кургани, артефакти, які відкривають доступ до вивчення історичного минулого певного регіону;

Архітектурні пам’ятки – історичні споруди, культові будівлі, фортеці, які ілюструють архітектурні традиції різних історичних періодів;

Подієво-інформаційні місця – локації важливих історичних подій, що становлять інтерес для туристів завдяки своїй пізнавальній цінності;

Науково-пізнавальні об’єкти – музеї, виставкові зали, наукові установи, які знайомлять відвідувачів із культурою, історією та досягненнями науки;

Героїко-виховні пам'ятки – меморіали, місця бойової слави, які відіграють роль у формуванні патріотизму та національної самосвідомості;

Літературно-мистецькі локації – об'єкти, пов'язані з життям і творчістю видатних митців, які сприяють розвитку культурного туризму [28].

Ці ресурси мають важливе значення для збереження національної спадщини, підтримки історичної пам'яті та розвитку культурної ідентичності суспільства.

Гілецький Й. Р. розробив класифікацію туристично-рекреаційних ресурсів, спираючись на геосферний підхід, який ґрунтується на розподілі природного середовища на окремі геосфери (земні оболонки). Такий підхід дає змогу впорядкувати ресурси за їхнім походженням і роллю в природному та соціальному контексті [6].

Класифікація туристично-рекреаційних ресурсів, запропонована Й. Р. Гілецьким на основі геосферного підходу, поділяє ці ресурси на дві основні групи [6].

Перша група охоплює природно-географічні ресурси, які пов'язані з різними оболонками Землі: літосфера – це рельєф, геологічні утворення, мінеральні джерела; гідросфера – річки, озера, моря, водоспади; атмосфера – клімат, повітряні потоки; біосфера – тваринний і рослинний світ, природні ландшафти.

Друга група включає суспільно-географічні ресурси, які є результатом діяльності людини або зазнали її впливу: соціосфера – етнічні особливості, культурні традиції, історичні події; техносфера – архітектурні споруди, музеї, театри та інші об'єкти культурної спадщини [6].

Завдяки такій класифікації можна цілісно оцінити туристичні можливості регіону та раціонально планувати розвиток туристичної інфраструктури.

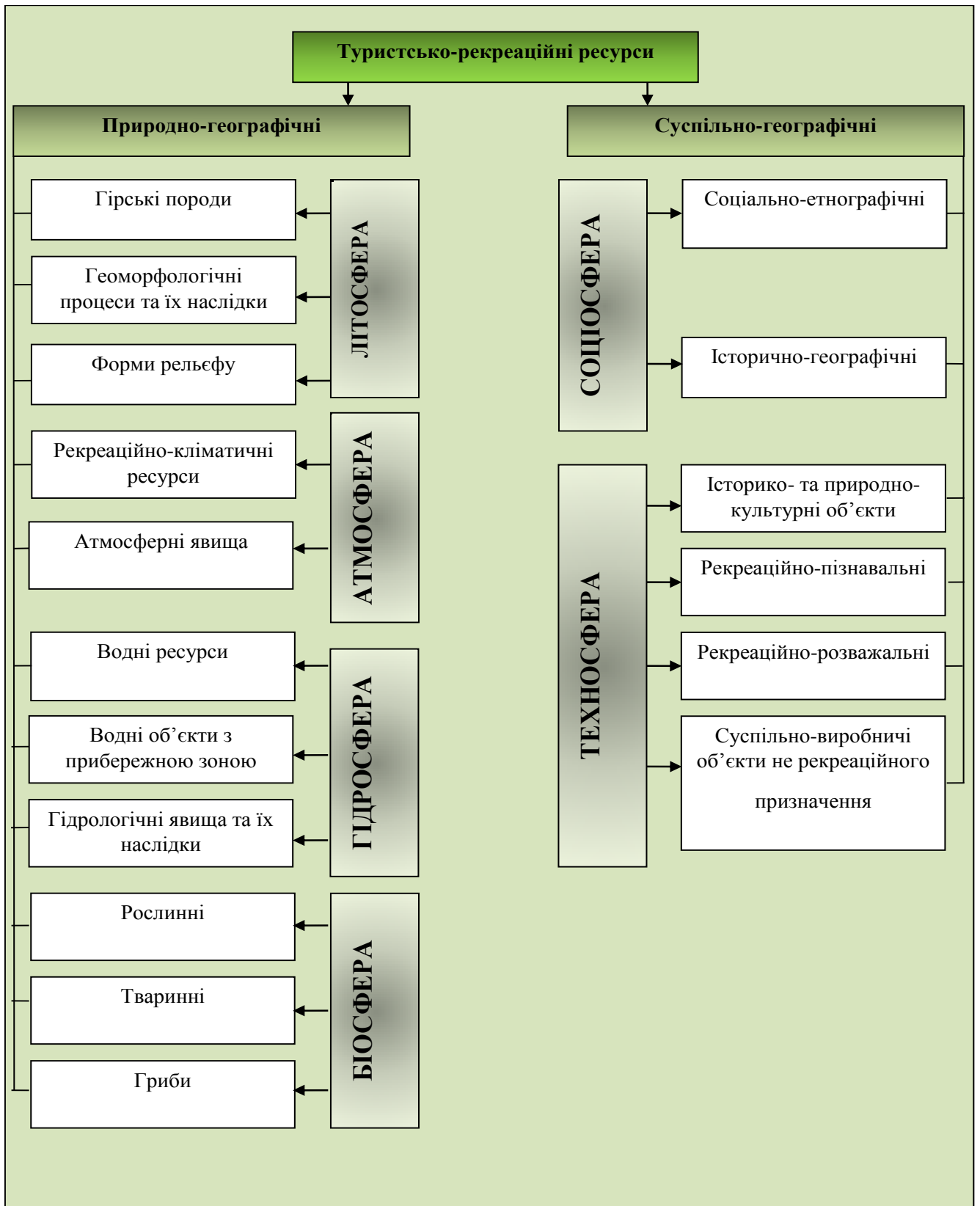

Рис. 1.4. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів за Гілецьким Й. Р.
(побудовано автором за даними [16])

1.3. Туристичні та рекреаційні ресурси як основа розвитку туризму

Туристичні ресурси – це різноманітні природні, культурно-історичні та соціально-економічні об'єкти й явища, що становлять інтерес для туристів і можуть бути використані для подорожей і відпочинку [27].

Рекреаційні ресурси є складовою туристичних ресурсів і включають ті елементи, які безпосередньо сприяють відновленню фізичного та емоційного стану людини. До них належать природні чинники, такі як клімат, водойми, ландшафти, а також оздоровчі заклади – санаторії, курорти тощо [27].

Природні умови забезпечують основу для розвитку таких видів туризму, як екологічний, гірськолижний чи пляжний. Історико-культурні пам'ятки формують унікальність місцевості й приваблюють мандрівників. Рекреаційні ресурси відіграють ключову роль у сфері лікувально-оздоровчого туризму, а добре розвинена інфраструктура сприяє комфортному та безпечному відпочинку.

Туристичні й рекреаційні ресурси становлять основу сталого розвитку туризму. Їхнє грамотне використання сприяє не лише збереженню природної та культурної спадщини, а й відкриває нові перспективи для економічного зростання, підвищення рівня зайнятості та покращення якості життя населення [33].

Природні умови є важливою передумовою для розвитку екологічного, гірськолижного та пляжного туризму. Австралія вирізняється надзвичайним природним різноманіттям. Великий Бар'єрний риф – найбільша коралова система у світі та об'єкт Світової спадщини ЮНЕСКО – є відомим центром для екотуризму, дайвінгу й снорклінгу. Національні парки, як-от Какаду чи Улуру-Ката Тьюта, приваблюють туристів рідкісною флорою й фауною, а також глибоким зв'язком із культурою аборигенів. Тасманія популярна серед любителів природи, гірських маршрутів і кемпінгу. Відомі австралійські пляжі, зокрема Бонді-Біч у Сідней та Вайтгейвен у Квінсленді, стали центрами пляжного відпочинку та серфінгу. А Сніжні гори, де розташована найвища вершина Австралії – гора Косцюшко, є осередком гірськолижного туризму.

Історико-культурні об'єкти відіграють важливу роль у привабленні туристів, створюючи неповторний образ регіону. Сіднейський оперний театр і міст Гарбор-Брідж стали знаковими символами Австралії та входять до списку обов'язкових туристичних локацій. Мельбурн відомий як культурний центр країни завдяки своїм музеям, художнім галереям і театрам. Особливу цікавість викликає культура корінного населення – туристів приваблюють давні поселення, наскельні малюнки, сакральні місця та традиційне мистецтво аборигенів. У містах із багатою історією, як-от Балларат, збереглися пам'ятки, що нагадують про період золотої лихоманки ХІХ ст. [40].

Рекреаційні ресурси є важливою складовою оздоровчого та лікувального туризму. Хоча Австралія переважно асоціюється з активними пригодами та культурними подорожами, напрям рекреаційного туризму також активно розвивається. У штатах Квінсленд і Новий Південний Уельс працюють СПА-курорти, що пропонують широкий спектр оздоровчих послуг – від йоги й медитації до натуротерапії. Сприятливий клімат і чисте природне середовище роблять країну привабливою для релакс-туризму та проведення ретритів. Острів Кенгуру є одним із популярних місць для екологічного та рекреаційного відпочинку.

Сучасна інфраструктура Австралії створює умови для комфортних і безпечних подорожей. Транспортна система включає модернізовані аеропорти, розгалужену мережу внутрішніх авіарейсів, зручні автобусні та залізничні сполучення. Готельна база різноманітна – від розкішних готелів до бюджетних хостелів і кемпінгів, що дозволяє задовольнити потреби мандрівників з різним рівнем доходу. Туристичні послуги відзначаються високою якістю, доступністю багатомовних гідів, наявністю інформаційних центрів і загальним рівнем безпеки. Крім того, туристам доступні цифрові сервіси: онлайн-бронювання, мобільні додатки, інтерактивні мапи й маршрути [40].

Поєднання природного розмаїття, культурного багатства, екологічної свідомості та добре налагодженої інфраструктури робить Австралію одним із провідних напрямів для розвитку різних видів туризму.

1.4. Методичні основи дослідження туристичних та рекреаційних ресурсів

Будь-яке наукове дослідження базується на використанні певних підходів і методів. Щоб досягти поставленої мети та вирішити завдання кваліфікаційної роботи, було застосовано ряд відповідних методів дослідження. Науковий метод являє собою сукупність принципів і прийомів, які дають змогу вивчати різноманітні явища, закономірності, що притаманні природі, суспільству та людському мисленню [31].

У процесі підготовки дослідження було використано низку наукових методів, зокрема: збір і обробка інформації, аналіз і синтез, індуктивний та дедуктивний підходи, описовий метод, порівняльно-географічний аналіз, метод узагальнення, а також статистичні, графічні й картографічні методи. Додатково застосовувалися методи ранжування, моделювання, класифікації та типологізації.

Метод збору та опрацювання даних використовувався для пошуку, структурування й аналізу інформаційних джерел, що були необхідні для виконання дослідження.

Аналіз є способом наукового пізнання, що передбачає розподіл об'єкта дослідження на окремі елементи для глибшого розуміння його структури. У свою чергу, синтез означає об'єднання цих елементів у єдину систему. Обидва підходи – аналіз і синтез – тісно пов'язані між собою, оскільки становлять взаємодоповнюючі, але протилежні процеси пізнання [31]. У даній кваліфікаційній роботі методи аналізу та синтезу були використані для поділу туристично-рекреаційних ресурсів Австралії на окремі складові, що дало змогу детальніше розглянути їхні характеристики, особливості та взаємозв'язки. Після цього ці складові об'єднувалися для формування повного уявлення про об'єкт дослідження.

Крім того, в роботі активно застосовувалися методи індукції та дедукції. Індуктивний підхід передбачав формування загальних висновків на основі окремих фактів і спостережень, тоді як дедуктивний дозволяв використовувати

загальні принципи для пояснення конкретних випадків і явищ [31]. У дослідженні методи індукції та дедукції використовувалися для виявлення спільних ознак і особливостей у використанні туристично-рекреаційних ресурсів Австралії, а також для узагальнення отриманих даних. Зокрема, під час аналізу розвитку туристичної галузі в окремих регіонах розглядалося, як ці процеси впливають на ситуацію в країні загалом, і навпаки – як загальні національні тенденції відображаються на розвитку окремих територій.

Описовий метод являє собою сукупність процедур, що використовуються для збирання, початкової обробки та представлення інформації разом із її ключовими ознаками. У межах даного дослідження цей метод застосовувався для висвітлення термінологічної бази, розгляду підходів до класифікації туристично-рекреаційних ресурсів, а також для аналізу їх характеристик, вивчення проблем галузі та оцінки перспектив розвитку туризму в Австралії.

Порівняльно-географічний метод є одним із фундаментальних інструментів наукового дослідження, який дає змогу виявити подібності та відмінності між об'єктами, що вивчаються. У цій роботі він був використаний для зіставлення та аналізу основних тенденцій розвитку туристично-рекреаційної сфери в Австралії.

Метод узагальнення передбачає перехід від конкретного до загального шляхом абстрагування та виявлення спільних характеристик, притаманних певним явищам. У межах дослідження цей підхід дав змогу систематизувати інформацію з наукової літератури та статистичних джерел, що стосуються розвитку туризму й рекреації в Австралії.

Статистичний метод являє собою сукупність пов'язаних між собою прийомів, що використовуються для кількісного аналізу об'єктів і процесів з метою виявлення загальних закономірностей. У межах цього дослідження він застосовувався під час обробки та аналізу статистичних матеріалів [31].

Графічний метод передбачає візуальне представлення інформації у формі схем, діаграм, графіків чи таблиць, що дозволяє наочно показати динаміку та

особливості розвитку туристично-рекреаційної галузі, а також рівень використання її ресурсів.

Картографічний метод ґрунтується на застосуванні карт як інструменту для збору, аналізу та представлення просторової інформації. У цій роботі він був використаний для дослідження розміщення й характеристик основних туристичних і рекреаційних об'єктів Австралії.

Метод ранжування полягає в упорядкуванні об'єктів залежно від їхньої важливості або значущості. У межах цього дослідження він використовувався для оцінки доходів від туристично-рекреаційної діяльності та кількості туристів, які відвідують різні країни [31].

Моделювання – це створення спрощеного образу реального об'єкта (моделі), який зберігає його основні риси та взаємозв'язки. Це дозволяє вивчати об'єкт і отримувати нові знання про нього. У дослідженні для цього використовувалися, зокрема, графіки, що відображали зміни в кількості туристів та доходах від туризму [31].

У наукових дослідженнях також широко застосовуються методи класифікації й типізації. Класифікація означає групування об'єктів за кількісними параметрами, тоді як типізація – за якісними ознаками. У кваліфікаційній роботі було здійснено класифікацію туристично-рекреаційних ресурсів і різновидів туризму.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ТУРИСТИЧНИХ ТА РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ АВСТРАЛІЇ

2.1. Природні туристсько-рекреаційні ресурси

Австралія – це континент, розташований у Східній півкулі Землі. Ще задовго до його відкриття давні географи вважали, що в південних широтах має існувати велика ділянка суші, яку вони називали Невідомою Південною Землею. Європейці довгий час намагалися знайти її, навіть після відкриття Америки. Австралія є найменшим і водночас найбільш ізольованим материком на планеті. Її загальна площа разом з островами становить 7 688 тис. км². Материк омивається водами двох океанів – Індійського та Тихого. Поблизу північно-східного узбережжя Австралії розташоване найбільше коралове утворення у світі – Великий Бар'єрний риф, який тягнеться понад 2000 км і сягає до 150 км завширшки [44].

Середня висота поверхні Австралії становить менше 300 метрів, найвища точка – гора Косцюшко (2 228 м), а найнижча – озеро Ейр, яке лежить на 16 метрів нижче рівня моря. Західну частину материка займає Західно-Австралійське плоскогір'я, що сформувалося на основі стародавньої докембрійської платформи. Східніше розташовані структури палеозойського віку, що виникли під час таких етапів гороутворення, як байкальський, каледонський і герцинський. Центральна низовина сформована на палеозойській плиті, поверх якої лежить осадовий чохол. Великий Вододільний хребет утворився внаслідок каледонських і герцинських тектонічних процесів. У південній частині Центральної низовини є підвищення, пов'язане з байкальським горотворенням. Південно-східна частина Великого Вододільного хребта, відома як Австралійські Альпи, отримала таку назву через мальовничі пейзажі та подібність до Європейських Альп. Більшу частину території Австралії займають пустелі. Через відсутність високих молодих гір на материк не має діючих вулканів і зледеніння [44].

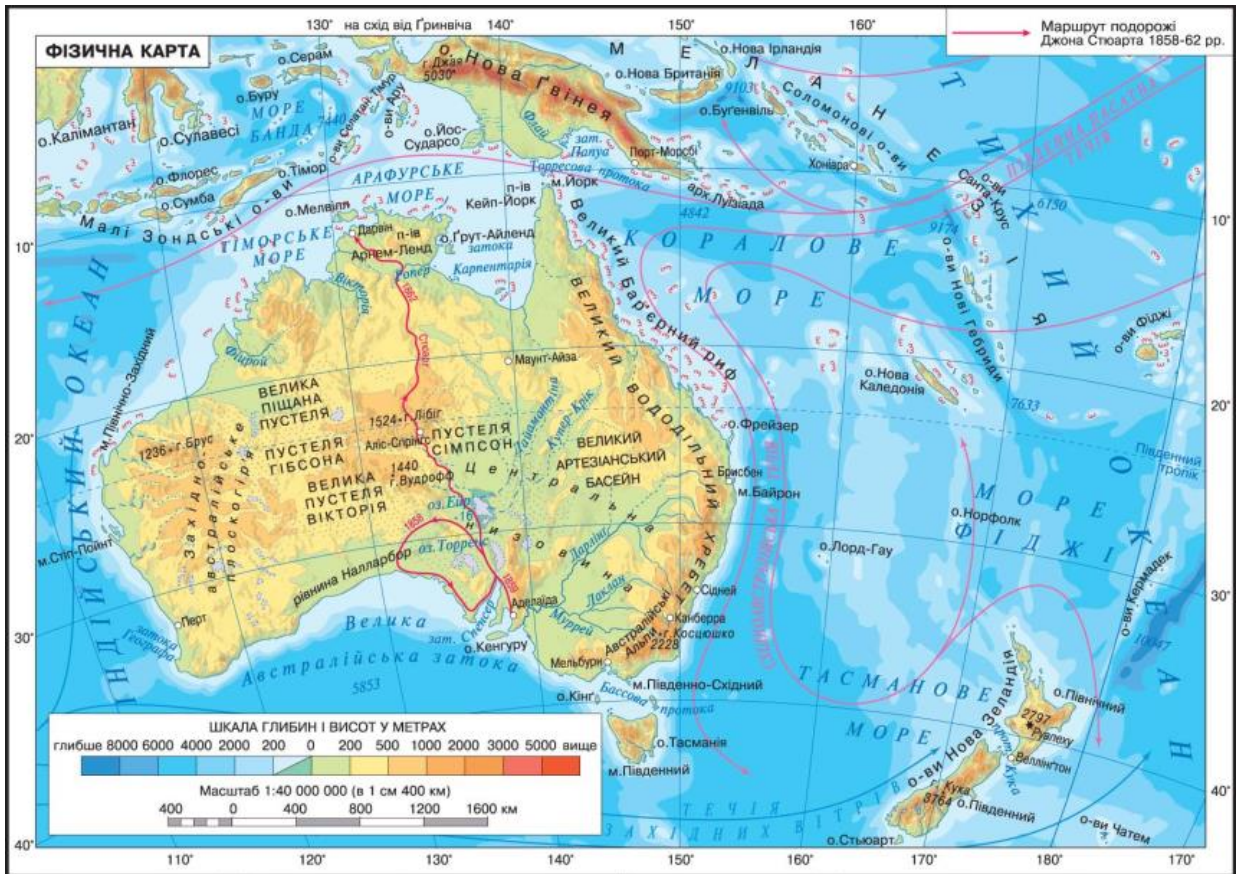

Рис. 2.1. Фізична карта Австралії [8]

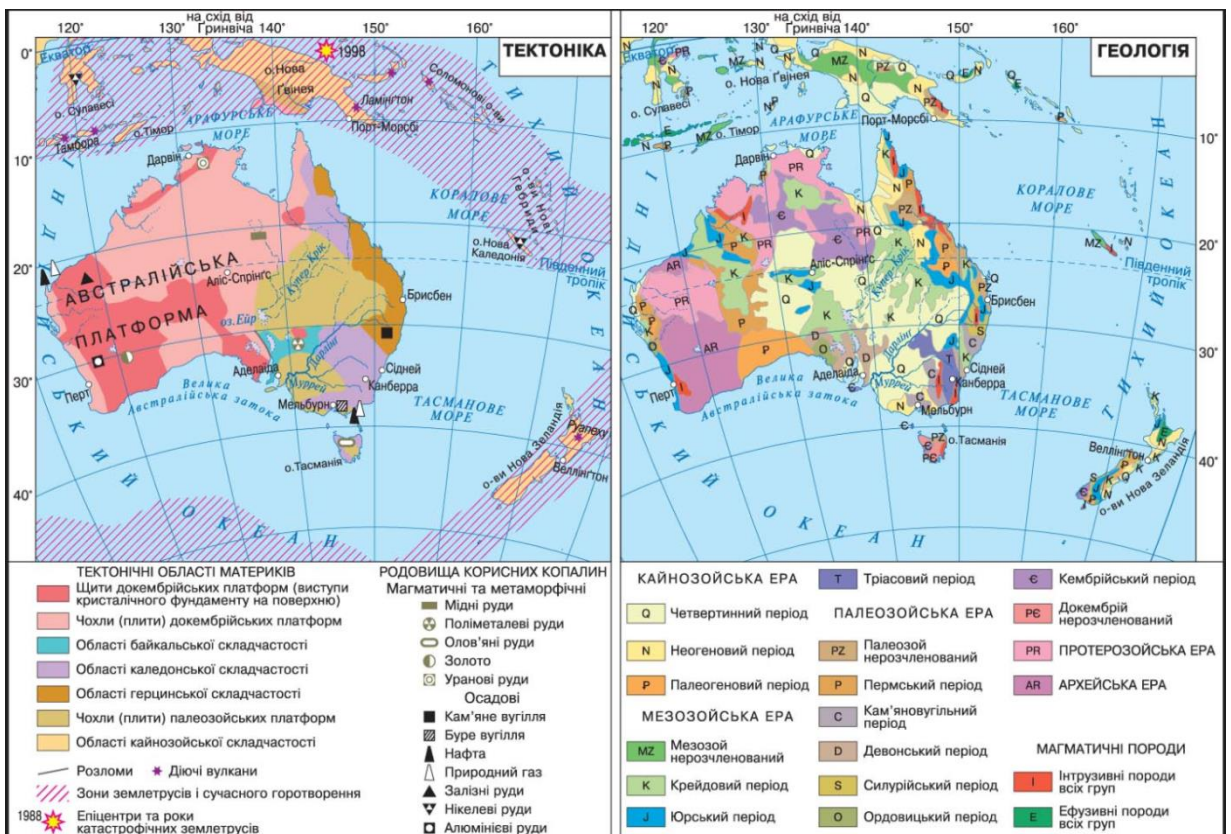

Рис. 2.2. Тектонічна та геологічна будова Австралії [8]

Рис. 2.3. Внутрішні води Австралії [8]

Річкова мережа Австралії розвинена слабо. Близько 60% її території займають безстічні області, де знаходяться сухі русла – кріки, які заповнюються водою лише після рідкісних дощів. Найдовшою річкою країни є Дарлінг (2 740 км), а найповноводнішою – Мюррей (2 570 км). У південно-західній частині континенту знаходяться переважно малі солоні озера, найбільше з яких – Ейр. Через це велике значення мають підземні води, запаси яких тут доволі великі.

Австралію майже посередині перетинає Південний тропік, тому клімат на більшій частині материка жаркий і сухий. Значну роль у формуванні природних умов відіграють теплі океанічні течії, завдяки яким, зокрема, у водах Тиморського, Арафурського й Коралового морів формуються коралові рифи. Натомість південне узбережжя материка охолоджується Течією західних вітрів, а південно-західне – холодною течією з боку Антарктиди.

Географічне розташування материка сприяє тому, що протягом року Австралія отримує велику кількість сонячного тепла, що забезпечує високі температури майже на всій території. Через панування континентальних

тропічних повітряних мас і опускання повітряних потоків, Австралія є найпосушливішим материком світу.

Більшість території материка знаходиться в широтах, де панують пасати. Повітряні маси з боку Тихого океану не приносять багато вологи вглиб континенту, оскільки Великий Вододільний хребет затримує основну частину опадів. У результаті дощі випадають переважно на схилах гір і вузькій прибережній смузі. Близько 40% площі Австралії щороку отримує менше 250 мм опадів, тоді як лише 10% території – понад 1000 мм [44].

Австралія розташована в межах трьох кліматичних поясів: субекваторіального, тропічного і субтропічного. Північна частина материка належить до субекваторіального поясу. Тут протягом усього року спостерігаються високі температури (близько $+25^{\circ}\text{C}$) і велика кількість опадів (приблизно 1500 мм), які розподіляються нерівномірно. Літній період відзначається рясними дощами з грозами, тоді як взимку панує суха погода.

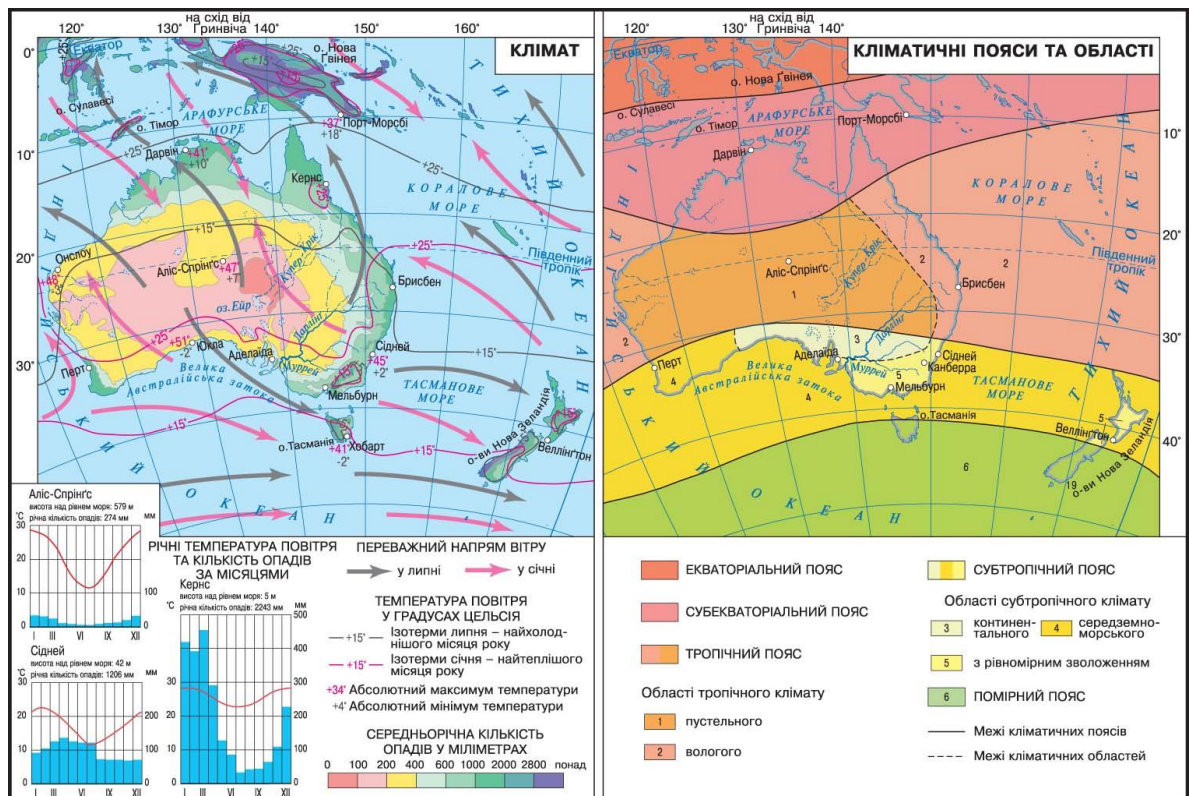

Рис. 2.4. Клімат Австралії [8]

У тропічному кліматичному поясі Австралії переважає спекотна погода: влітку температура сягає $+30^{\circ}\text{C}$, взимку – близько $+16^{\circ}\text{C}$. За кількістю опадів

тут виділяють два основні типи клімату. У континентальному тропічному кліматі опадів дуже мало – до 200 мм на рік, а коливання температур між порами року досить значне. Вологий тропічний клімат, навпаки, має до 2000 мм опадів на рік [44].

Південна частина материка належить до субтропічного кліматичного поясу, де протягом року зберігається позитивна температура, однак спостерігаються великі відмінності у кількості опадів між заходом і сходом. На південному заході – клімат середземноморського типу з посушливим літом і дощовою зимою. Центральна частина субтропіків має континентальний клімат – спекотне сухе літо й доволі прохолодну зиму. У південно-східній частині переважає вологий субтропічний клімат із рівномірним випаданням опадів упродовж року.

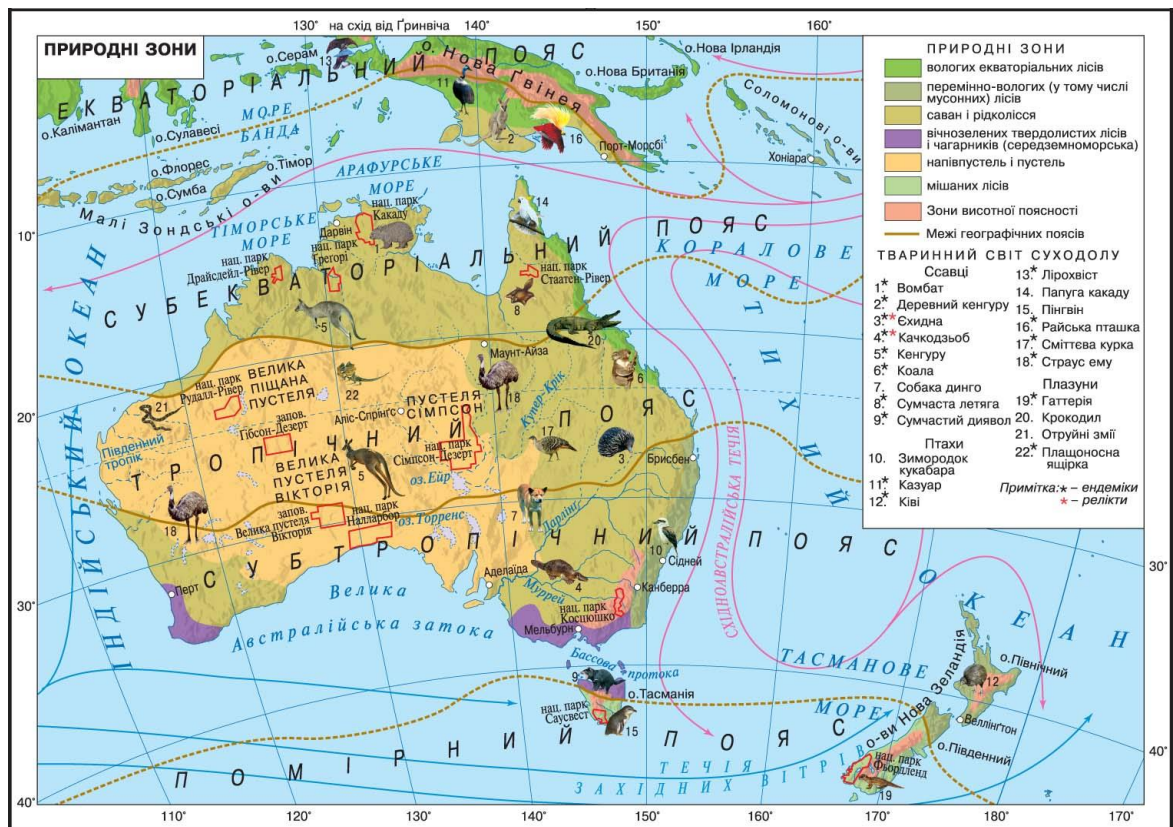

Рис. 2.5. Природні зони Австралії [8]

Найбільшу частину території материка займає зона тропічних напівпустель і пустель, зокрема Великої Піщаної пустелі та пустелі Вікторія. У прибережних районах ці території поступово переходять у напівпустелі. Типовим для цього регіону є червонувате забарвлення ґрунту, зумовлене

високим вмістом залізистих сполук у піску. Незважаючи на посушливі умови, рослинність тут доволі багата – завдяки близькому заляганню підземних вод.

Зона вологих вічнозелених тропічних лісів простягається вузькою смугою вздовж східного узбережжя континенту на червоно-жовтих фералітних ґрунтах. Завдяки теплому клімату й високій вологості тут сформувалась пишна рослинність. Ці ліси також вирізняються великою різноманітністю тварин. Тут мешкає багато унікальних видів, які не зустрічаються більше ніде у світі.

На крайньому південному заході Австралії розташована зона вічнозелених твердолистих лісів і чагарників. На сході субтропічного кліматичного поясу – зона мішаних лісів, що ростуть на червоно-жовтих ґрунтах. Великі площі північної та східної частин материка займає зона саван і рідколісся [41].

2.2. Антропогенні туристсько-рекреаційні ресурси

В Австралійському Союзі є понад тисячу охоронюваних природних територій – це національні парки та природні пам'ятки, які займають понад 3% площі країни.

Національний парк Блакитні гори, що входить до переліку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, розташований недалеко від Сіднея. Цей парк славиться тропічними лісами, крутими схилами, чистими озерами та водоспадами. Свою назву парк отримав завдяки густим евкаліптовим лісам, які покривають пагорби й створюють блакитний серпанок. На території парку росте близько 90 видів евкаліптів.

Блакитні гори вважаються одним із найкрасивіших місць Австралії – тут можна побачити скелясту ущелину Гленбрук над річкою Непін, долину Джемісон та чудові водоспади. Найвідоміша пам'ятка парку – скелі «Три сестри». Найвища точка парку – гора Вікторія, яка піднімається на 1300 метрів над рівнем моря. До скель «Три сестри» ведуть гігантські сходи, що нараховують близько 1000 сходинок [36].

Із восьми охоронюваних зон парку лише деякі відкриті для відвідувачів. Решта територій суворо захищені, адже там ростуть рідкісні та зникаючі рослини, а сама екосистема є дуже чутливою. У тих частинах, куди туристам дозволено заходити, можна побачити унікальних тварин. Тут також знаходиться ботанічний сад «Гора Тома», де ростуть сосни, що існують ще з юрського періоду та печери з давніми стоянками аборигенів віком близько 12 тис. років. Парк можна досліджувати пішки або автомобілем – тут прокладено багато туристичних стежок і аж 18 доріг для автоподорожей. Завдяки близькості до Сіднея парк став улюбленим місцем для одноденних екскурсій. Це найвідоміший та один із найпопулярніших національних парків Австралії.

Національний парк Какаду – це археологічний та етнографічний заповідник, територія якого була заселена понад 40 тис. років тому. Тут можна побачити наскельні малюнки, петрогліфи та археологічні знахідки, що розповідають про життя давніх мисливців-збирачів і аборигенів, частина з яких досі мешкає в цих місцях. Парк є унікальним прикладом багатой екосистеми, яка служить домівкою для багатьох рідкісних та ендемічних видів рослин і тварин. Він славиться неймовірними природними пейзажами, а також рідкісними тваринами, птахами й рептиліями. Тут розташовані дві печери зі стінами, вкритими стародавніми наскельними малюнками, яким близько 18 тис. років. Свою назву парк отримав на честь племені какаду, яке з давніх часів живе серед незайманих лісів. Какаду – найбільший національний парк Австралії, розташований у Північній Території на північ від міста Дарвін [46].

Національний парк Каріджіні, розташований у гірському хребті Хамерслі, є другим за розміром природним парком Західної Австралії. Його територія вражає різноманітними пейзажами: тут можна побачити високі гори, мальовничі водоспади, глибокі ущелини та широкі рівнини. Парк є домом для багатой флори й фауни – тут зростає понад 800 видів рослин і мешкає більше 100 видів тварин, серед яких кенгуру, різні сумчасті, ехидни, кажани, ящірки, змії та птахи. На території Каріджіні також знаходяться одні з найвищих гір Австралії – Мегаррі, Брюс і Фредерік. Вузькі захоплені ущелини, приховані

природні басейни та видовищі водоспади приваблюють численних шанувальників природи [46].

Національний парк Улуру знаходиться в Північній території Австралії, приблизно за 450 км від найближчого міста Аліс-Спрінгс. Улуру є не лише важливим символом країни, а й священним місцем для австралійських аборигенів. За даними дослідників, аборигени населяли ці землі ще близько 10 тис. років до нашої ери [46].

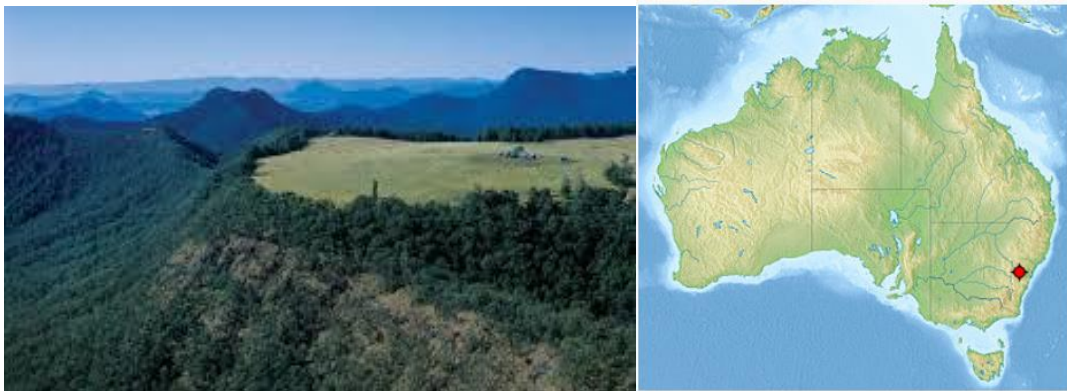

Рис. 2.6. Національний природний парк «Блакитні Гори» [46]

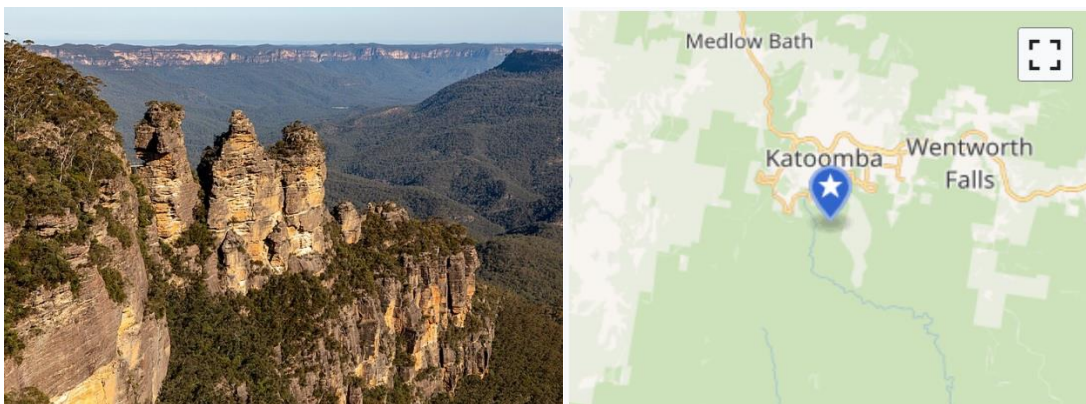

Рис. 2.7. Скелі «Три сестри» у національний парку «Блакитні Гори» [46]

Рис. 2.8. Національний природний парк Какаду [46]

Рис. 2.9. Національний природний парк Каріджіні [46]

Головною природною пам'яткою національного парку є священна гора аборигенів – Улуру, також відома як Айерс-Рок. Це один із найбільших монолітів на планеті – овальна помаранчево-руда скеля, що утворилася близько 680 мільйонів років тому. Її висота перевищує 350 м. Айерс-Рок є другою за популярністю туристичною визначною пам'яткою Австралії та входить до списку Світової спадщини ЮНЕСКО. Скеля славиться чарівними видами на світанку й заході сонця, коли її поверхня змінює відтінки від вохристо-коричневого до яскравого помаранчевого – саме в ці моменти виходять найкрасивіші фотографії. Навколо моноліту прокладені пішохідні маршрути – від коротких 45-хв. прогулянок до чотиригодинних екскурсій із відвідуванням печер і священних місць. Овальна скеля з плоскою верхівкою, сформована ерозією, розташована на південний захід від міста Аліс-Спрінгс. У місцевих печерах збереглися стародавні ритуальні малюнки аборигенів (рис. 2.11.)

Рис. 2.10. Священна гора аборигенів – Улуру або Айерс-Рок [46]

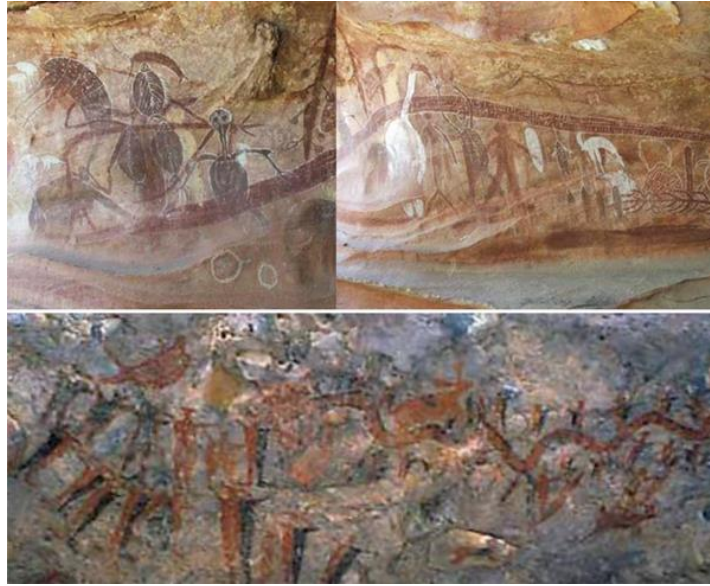

Рис. 2.11. Наскельний живопис аборигенів [46]

Великий Бар'єрний риф – всесвітньо відомий природний об'єкт, найбільший у світі, який складається з приблизно 2900 окремих коралових рифів і близько 900 островів у водах Коралового моря. За своїми масштабами він перевершує навіть Велику китайську стіну й вважається одним із семи природних чудес світу. Риф простягнувся вздовж північно-східного узбережжя австралійського штату Квінсленд на 2500 км, займаючи площу близько 344,4 тис. км². Завдяки таким величезним розмірам його можна побачити навіть із космосу. Барвистий підводний світ рифу включає близько 400 видів коралів (як живих, так і мертвих), а також є домом для приблизно 1500 видів риби, 4000 видів молюсків, 500 різновидів водоростей, 200 видів птахів, 1500 різних губок і кількох видів морських черепах [46].

Завдяки неймовірному біорізноманіттю, теплим прозорим водам і зручному доступу для туристичних суден, Великий Бар'єрний риф став надзвичайно популярним серед мандрівників, особливо серед любителів дайвінгу. Його природа вражає навіть досвідчених мандрівників: прозорі лагуни, яскраві коралові рифи, білосніжні пляжі та дивовижні морські істоти.

Коралові рифи захоплюють різноманіттям кольорів і фантастичними формами, слугуючи домівкою для безлічі морських тварин і рослин. До рифу регулярно курсують туристичні човни з підводними оглядовими вікнами, що дозволяють насолодитися яскравими підводними пейзажами. Для тих, хто хоче

побачити чарівний морський світ без занурень, варто відвідати Сіднейський акваріум – один із найвідоміших у світі. Акваріум поділений на тематичні зони, де можна ознайомитися з мешканцями тропічних океанів, річок, а також побачити природне середовище для пінгвінів, морських котиків і акул з південної частини Індійського та Тихого океанів (рис. 2.13).

Рис. 2.12. Великий Бар'єрний риф: вид на підводний світ [46]

Рис. 2.13. Сіднейський акваріум [46]

В акваріумі мешкає понад 6 тис. морських істот, і тут можна побачити 650 різних видів тварин, що населяють австралійські води. Скляні тунелі та прозорі стелі створюють відчуття, ніби ви опинилися на самому дні океану.

Національний парк Пурулулу – ще одна неймовірна природна перлина. Цей парк довгий час залишався невідомим для широкого світу аж до 1983 року. Його головна особливість – величезні куполи з пісковика з чергуванням чорних і помаранчевих смуг, які за формою нагадують гігантські бджолині вулики (рис. 2.14) [46].

Рис. 2.14. Національний парк Пурнулулу [46]

Національний парк займає площу 239,7 тис. га і розташований у північно-східній частині Західної Австралії, на плато Кімберлі. Найближчі міста – Кунунурра (близько 300 км на північ) та Голлз-Крик на півдні. Місцевий рельєф дуже різноманітний і включає чотири головні екосистеми: гірський хребет Бангл-Бангл (близько 45 тис. га) – сильно порізане плато з унікальними формаціями девонського пісковика; великі піщані рівнини, що оточують Бангл-Бангл; трав'янисті рівнини річки Орд, розташовані на сході та півдні парку; вапнякові скелі, що простягаються на заході та сході території.

Основною особливістю парку є гірські формації хребта Бангл-Бангл, які за 20 млн років ерозії набули вигляду конусів, схожих на вулики. Ці утворення мають шарувату будову: помаранчевий пісковик чергується з темними смугами, завширшки кілька метрів і завтовшки кілька міліметрів. Темні смуги складаються з ціанобактерій (синьо-зелених водоростей), дуже схожих на найдавніші форми життя на планеті. Помаранчеві шари, на відміну від темних, під час дощового сезону майже не пропускають воду, завдяки чому захищають скелі від швидкого руйнування. Вони також містять оксиди заліза та марганцю, що надають їм яскравого кольору. Ці карстові утворення мають велике наукове значення, оскільки є рідкісним прикладом формування конусоподібних карстових структур із пісковика, які ще недостатньо вивчені [46].

Національний природний парк Гіррінгун розташований у штаті Квінсленд і складається з шести основних частин: водоспад Бленко, стежка Далрімпл-Гап,

гора Фокс, Принцес-Хіллз, Вайруна та Валламан. У парку можна піднятися на гору Фокс, яка колись була вулканом, насолодитися сільськими краєвидами пагорбів Кенгуру та помилуватися водоспадом, який утворює річка Герберт [46].

Національний парк Джервіс-Бей – це ще одне місце, де можна насолодитися чудовими пляжами з білосніжним піском, порибалити чи поспостерігати за китами. Ця територія має велике культурне значення для місцевих аборигенів. Багато частин парку є практично недоторканими цивілізацією – тут є болота, ліси, водні канали. пляжі.

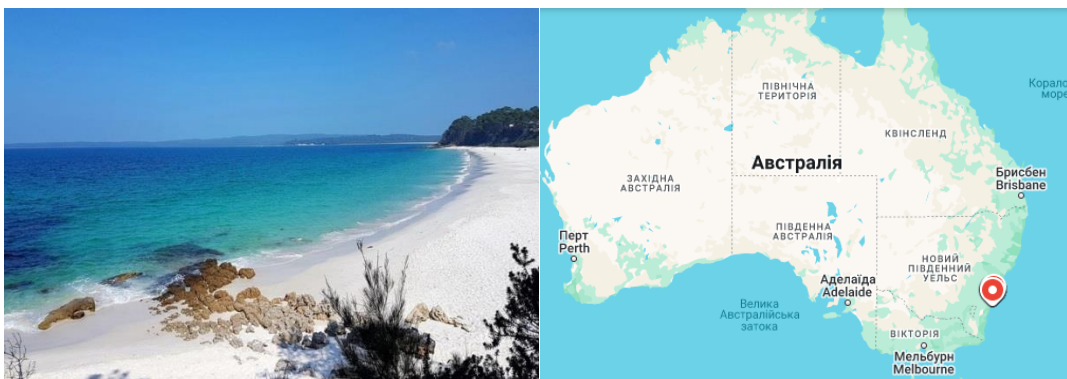

Рис. 2.15. Національний природний парк Джервіс-Бей [46]

Національний парк озера Сент-Клер (також відомий як Cradle Mountain) розташований на острові Тасманія неподалік від материкової Австралії. Він славиться своїми стародавніми тропічними лісами, льодовиковими озерами та суворими гірськими пейзажами. Тут можна зустріти чимало дикої природи, зокрема видатних тасманійських дияволів, мечоносців та різноманітних птахів. Вражаючі краєвиди приваблюють туристів: можна прогулятися навколо озера Голуб, щоб побачити захопливі види на гору Колиска, або навіть піднятися на вершину для справжньої пригоди. Хоч Тасманія – острів, але є частиною Австралії й прекрасно підходить для відпустки [46]

Мис Байрон – ще одна відома туристична пам'ятка Австралії, також відома як Байрон-Бей. Він розташований на східному узбережжі материка. Свою назву мис отримав на честь Джона Байрона, який у 1770-х роках здійснив навколосвітню подорож на військовому фрегаті з 24 гарматами. На карту це місце наніс дослідник Джеймс Кук.

Рис. 2.16. Національний парк озера Сент-Клер [46]

Рис. 2.17. Мис Байрон, крайня східна точка Австралії [46]

Серед популярних природних маршрутів Австралії варто виділити Велику океанську дорогу – це автошлях довжиною 243 км уздовж узбережжя штату Вікторія. Це одна з найвражаючіших прибережних трас у світі, особливо на ділянці між містом Англсі та затокою Аполло (рис. 2.18).

Рис. 2.18. Велика океанська дорога [46]

Дорога тягнеться вздовж узбережжя через мальовничі місця. Подорожуючи нею, можна побачити багато природних красот – чарівні пляжі, плавні хвилі, густу зелень на схилах гір Отуей, хребет Лок-Ард, узбережжя з назвою Берег кораблетроц і Лондонську арку, а також величні вапнякові скелі Порт-Кемпбелл і модне містечко Лорн.

У штаті Вікторія, вздовж Великої океанської дороги, знаходиться відома група вапнякових утворень під назвою «12 апостолів». Це масивні вапнякові стовпи, сформовані морськими хвилями. Насправді їх не дванадцять, а вісім, оскільки дев'ятий обвалився у 2005 році через постійний натиск води. Ці природні скелі, оброблені водою та вітром, справляють надзвичайно ефектне враження.

У бухті Талбот, що на північному заході Австралії, можна побачити унікальне природне явище – Горизонтальні водоспади. Ці водоспади не постійні: вони з'являються тільки під час сильних приливних течій, коли вода з великою силою проривається через вузькі щілини в скелях, створюючи враження водоспаду. У бухті Талбот можна покататися на човні або помилуватися захопливими пейзажами з вертольота [46].

2.3. Історико-культурні туристсько-рекреаційні ресурси

У всіх містах Австралії є музеї, де зберігаються колекції, що розповідають про культуру та ключові історичні події країни. Проте саме столиця – Канберра – сьогодні вважається яскравим символом стрімкого розвитку мистецтва, архітектури та культурних традицій Австралії.

Канберра розташована в центральній частині континенту, ближче до південно-східного узбережжя. Це один із найбільших міських проєктів у світі, який вражає своєю унікальною планувальною концепцією, архітектурними рішеннями, великою кількістю зелених зон і продуманою логістикою. Тут розміщені ключові урядові установи, зокрема старий і новий парламент.

Канберра є не лише адміністративним центром політичного та економічного життя Австралії, а й культурним осередком світового масштабу.

Тут зібрано безліч музеїв, художніх галерей, бібліотек, парків і розважальних місць. Серед найвідоміших – Австралійський військовий меморіал, Національний музей Австралії, Національна галерея Австралії, Національна бібліотека, зоопарк, акваріум, вежа Телстра, Національний музей динозаврів, театри та безліч інших популярних туристичних об'єктів [36].

Рис. 2.19. Австралійський військовий меморіал [46]

Австралійський військовий меморіал є національним пам'ятником, присвяченим усім військовим та службовцям Сил оборони Австралії, які загинули в різних війнах, у яких брав участь Австралійський Союз. Меморіал складається з трьох основних частин: Меморіальної зони із Залом пам'яті та Могилою невідомого австралійського солдата, Національного військового музею та Дослідницького центру. Меморіал було відкрито у 1941 році, і він вважається одним із найважливіших меморіальних комплексів у світі [46].

Рис. 2.20. Національний музей Австралії [46]

Національний музей Австралії – один із найбільших музеїв країни, заснований у 1980 році. Його експозиції розповідають про соціальну історію Австралії, висвітлюючи ключові події, постаті та проблеми, які вплинули на формування сучасної австралійської нації. У Національному музеї Австралії діють п'ять постійних виставок: «Галерея перших австралійців», «Зв'язані долі», «Обрії: заселення Австралії», «Нація: символи Австралії» та «Вічність: історії з серця країни». Сам музей зведений у стилі постмодернізму. Його виставковий простір охоплює 6600 м² і складається з окремих залів, з'єднаних між собою, як елементи мозаїки, у формі півкола навколо центральної зони – «Саду австралійських мрій».

«Сад австралійських мрій» – це масштабна художня інсталяція, розміщена в середині музею. Вона має вигляд карти з водною поверхнею, на якій зображено центральні території Австралії з назвами аборигенських племен та кордонами поширення їхніх мов. Перед входом у музей розпочинається «лінія Улуру» – помітна помаранчева скульптура у формі петлі, що тягнеться вздовж півострова Ектон [46].

У Національній галереї Австралії та Національній портретній галереї зберігаються унікальні шедеври таких видатних митців, як Клод Моне, Енді Уорхол і Сальвадор Далі, зокрема його відома сюрреалістична скульптура «телефон-омар».

Ці установи також володіють найбільшою у світі колекцією мистецтва австралійських аборигенів і мешканців островів Торресової протоки. Серед найвизначніших експонатів – Меморіал аборигенів, до якого входять роботи 43 художників корінного населення, що символічно висвітлюють 200-річну історію європейської колонізації континенту.

Канберра, столиця Австралії, є не лише політичним і економічним центром країни, а й провідним осередком культури. Місто славиться великою кількістю музеїв, художніх галерей, бібліотек, парків та закладів для відпочинку й дозвілля [46].

Найвідомішими бібліотеками Австралії є Національна бібліотека в Канберрі, Державна бібліотека Вікторії в Мельбурні, Державна бібліотека Нового Південного Уельсу в Сіднеї та Бібліотека Фішера при Сіднейському університеті. Кожна з них налічує понад два мільйони книг. Особливе значення має Бібліотека Мітчелла в Сіднеї – головне сховище матеріалів з історії Австралії, де зберігається цінна колекція рукописних архівів.

Сідней вважається одним із найкрасивіших міст світу та є справжнім космополітичним і культурним центром Австралії. Місто приваблює своїм унікальним поєднанням: сучасні хмарочоси центрального ділового району гармонійно сусідять із історичними кварталами Рокс і Кінг-Крос, сувенірними магазинами в районах Йоркс і Елізабет, азійською атмосферою Чайнатауна і Ліверпул-стріт. Серед урбаністичних контрастів – зелені зони парків і алеї, а також найновіші спортивні об'єкти в районі Хоумбуш, як-от Сіднейський Супердом і Олімпійський стадіон.

Однією з головних візитівок міста є вражаюча гавань Сідні-Харбор з її знаменитим арочним мостом Харбор-Брідж довжиною 503 метри. Місто багате на культурні установи: Сіднейський музей історії та антропології, Військово-меморіальну художню галерею, Національний морський музей із широкою експозицією – від човнів аборигенів до сучасних кораблів і серфів, Галерею мистецтв Нового Південного Уельсу, Музей прикладного мистецтва і науки, Музей сучасного мистецтва, Музей античності Ніколсона, Парк диких тварин Австралії та знаменитий Гайд-Парк.

Сіднейський оперний театр вважається головною архітектурною перлиною та символом Австралії. Його проєкт створив данський архітектор Йорн Утзон, а відкриття відбулося у 1973 році. Ця будівля є визнаним шедевром архітектури ХХ ст. й входить до списку Світової спадщини ЮНЕСКО [25].

Рис. 2.21. Сіднейський оперний театр [25]

Основна особливість театру – його унікальна форма, що нагадує гігантський корабель з розкритими вітрилами. Споруда зведена просто над водою і включає понад тисячу приміщень, призначених для різноманітних вистав і галерей. Проте головна функція комплексу – проведення театральних подій: щороку тут відбувається понад 1500 вистав [25].

Сіднейська вежа є другою за висотою спорудою в Австралії та третьою найвищою телевежею у Південній півкулі. Її висота сягає 305 м., що дає змогу милуватися панорамою міста з висоти пташиного польоту.

Однією з найцікавіших особливостей цієї архітектурної споруди є скляний оглядовий майданчик і розкішний ресторан, розташований так, що створюється враження, ніби він ширяє в повітрі. Вежа вміщує до тисячі людей одночасно, що робить її не лише популярною туристичною локацією, а й технічно досконалим об'єктом.

На верхньому рівні відвідувачі можуть скористатися послугою 3D-кінотеатру, де пропонується захоплива віртуальна подорож по визначних місцях Австралії. Іноземні туристи часто називають Сіднейську вежу найкращим оглядовим майданчиком у світі.

Сідней приваблює туристів великою кількістю місць для відпочинку та розваг – від міських парків і скверів до пляжів, дайвінгу, серфінгу та інших активностей. Міські парки вирізняються охайністю, зеленими зонами та

оригінальними фонтанами, що створює комфортну атмосферу для прогулянок і релаксу.

Найпопулярнішим пляжем Сіднея вважається Бонді-Біч – мальовничий берег із м'яким золотистим піском і прозорими бірюзовими хвилями. Це улюблене місце для серфінгу, пляжного волейболу, занять йогою та проведення масових заходів. Уздовж пляжу розташовані численні магазини, кафе й ресторани. Бонді-Біч знаходиться в східній частині Сіднея, всього за кілька кілометрів від центру міста.

Мельбурн, є важливим діловим, промисловим і культурним центром Австралії. Заснований у 1835 році, вже за три десятиліття він став найбільшим містом країни. Мельбурн відомий гармонійним поєднанням вікторіанської архітектури з сучасною забудовою, а також великою кількістю парків і ботанічних садів. Його часто називають культурною столицею Південної півкулі.

Туризм відіграє ключову роль в економіці Мельбурна. Щорічно місто приваблює близько 8-9 млн. внутрішніх туристів і ще близько 20 млн. відвідувачів з-за кордону. Гостей із регіонів країни зазвичай зустрічає центральний вокзал Фліндерс-стріт, одна з архітектурних візитівок міста [41].

Центральна частина Мельбурна, хоч і компактна за розмірами, вирізняється великою кількістю музеїв, галерей та стильних магазинів. Значну частину міста займають зелені зони – численні парки, сквери та Королівський ботанічний сад.

Місто є важливим культурним осередком, де щороку проводиться безліч мистецьких подій та фестивалів. У Мельбурні зосереджені деякі з найвідоміших музеїв Австралії, зокрема Національна галерея і музей штату Вікторія, Музей сучасного австралійського мистецтва, Меморіал Джеймса Кука та старовинний Монетний двір – і це лише частина культурних атракцій міста.

Серед архітектурних та історичних пам'яток Мельбурна варто відзначити Державну бібліотеку Вікторії, будівлю парламенту штату, Королівський виставковий центр, вокзал Фліндерс-стріт, Площу Федерації, вежу Евріка,

котедж капітана Джеймса Кука, а також собори Святого Патріка й Святого Павла.

Собор Святого Павла, зведений у XIX ст., є визначною англіканською церквою в Мельбурні. Його готична архітектура та монументальний вигляд яскраво вирізняються на тлі сучасних хмарочосів. Цей історичний храм привертає увагу туристів не лише своєю архітектурою, а й відомим органом, який є однією з головних визначних пам'яток собору.

Рис. 2.22. Собор Святого Павла в Мельбурні [36]

Серед сучасної архітектури Мельбурна старовинні споруди залишаються яскравим акцентом, що створює унікальну міську атмосферу.

Місто Перт, розташоване на південному заході Австралії вздовж ріки Свон, є молодим і динамічним. Хоча Перт і його місто-супутник Фрімантл охоплюють велику територію, основне життя зосереджене в центральному районі Перта («Сіті») та діловій частині Фрімантла. Фрімантл – це портове місто, розташоване в гирлі річки Свон приблизно за 19 км від Перта, яке тісно пов'язане з ним автомобільним і водним транспортом. У Фрімантлі є ряд визначних пам'яток регіону, серед яких Морський музей, колишня в'язниця Фрімантла, Центр образотворчих мистецтв, а також найстаріша споруда Західної Австралії – «Круглий Будинок». Поблизу міста також розташовані популярні пляжі та центри для занурення з аквалангом [36].

Перт – це сучасне й добре розвинене місто з багатим культурним життям. Тут варто відвідати Галерею образотворчих мистецтв Західної Австралії, де

представлено роботи як місцевих, так і міжнародних художників, зокрема унікальні твори аборигенного мистецтва, що вражають своєю технікою. Також цікаво завітати до Музею Західної Австралії, де можна дізнатися більше про природу, історію краю та, зокрема, про гігантський метеоритний кратер Вулф-Крік.

Перт хоч і молодше за Мельбурн, однак є динамічним містом із жвавим діловим і нічним життям. Тут регулярно проходять виставки, конференції, працюють казино, популярні ресторани та великі торгові центри. Серед улюблених розваг місцевих жителів і туристів – дайвінг. У прибережних водах можна побачити китову акулу, яка живиться планктоном і абсолютно безпечна для людини. Захоплюють мандрівників також скам'янілі ліси та мальовничі каньйони вздовж річки Фіцрой.

Аліс-Спрінгс – головне місто центральної частини Австралії та адміністративний центр Північних Територій. Це компактне містечко, розташоване серед пустель, має низьку забудову й лише кілька великих вулиць. Незважаючи на розміри, тут є все для комфортного дозвілля: численні ресторани, магазини та навіть казино.

Парк культури аборигенів Тяпукай, де можна познайомитися з живою історією та традиціями корінних народів Австралії. Розташований на північ від Кернса, парк має театр Креатон, де туристи дізнаються про місцевий фольклор і міфи. Крім того, гості можуть спробувати метати спис чи бумеранг, скуштувати традиційні страви (такер) та придбати справжні вироби аборигенів у сувенірній крамниці [36].

2.4. Інфраструктурні ресурси

Інфраструктурні туристсько-рекреаційні ресурси Австралії – це сукупність об'єктів і послуг, які забезпечують комфортне перебування туристів та розвиток туризму в країні.

Австралія має розгалужену транспортну систему, яка забезпечує зручне пересування країною. Великі міжнародні аеропорти (Сідней, Мельбурн,

Брісбен, Перт) приймають рейси з усього світу, а регіональні аеропорти з'єднують менші міста та острови. Автомобільна мережа сучасних шосе та доріг, включаючи знаменитий Great Ocean Road, дозволяє подорожувати автомобілем або автобусом [36].

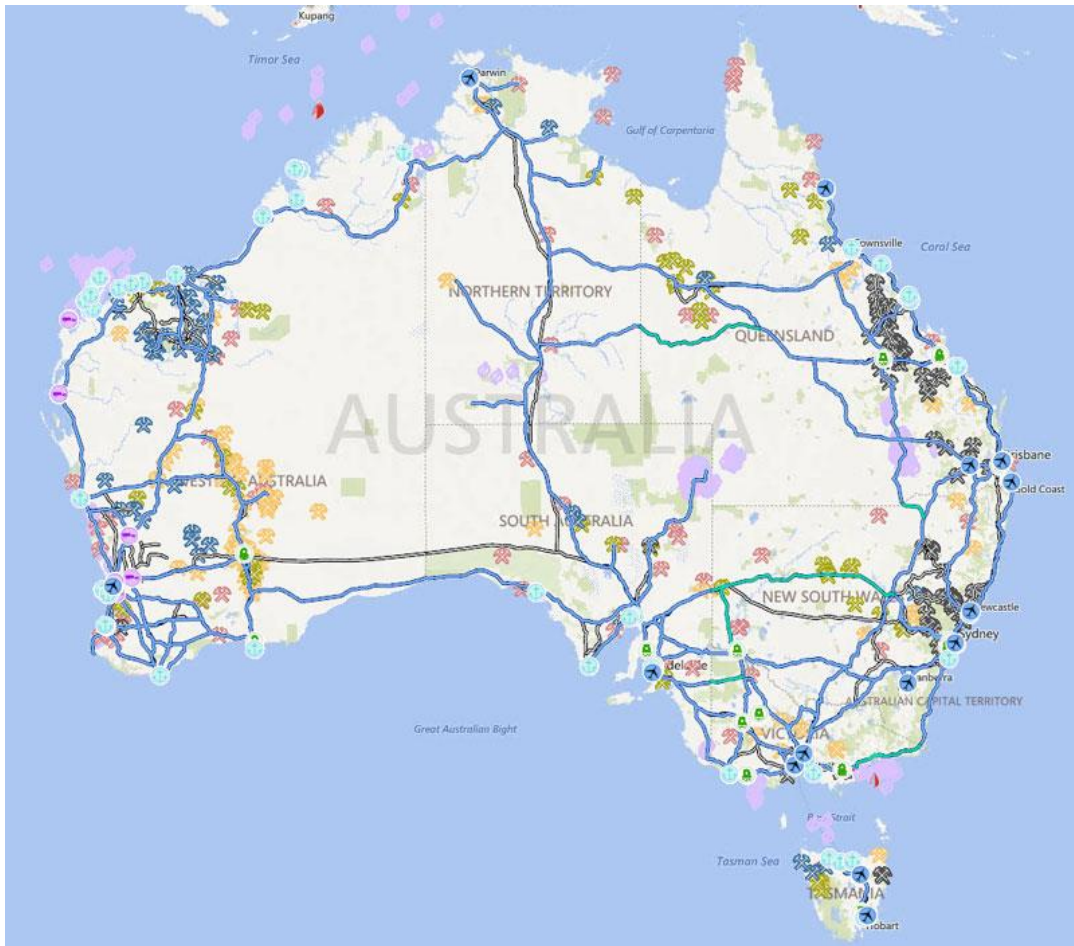

Рис. 2.23. Транспортна система Австралії [36]

Залізничне сполучення, а саме популярні туристичні маршрути, як-от The Ghan (Аделаїда-Дарвін) і Indian Pacific (Сідней-Перт), дають змогу комфортно перетинати континент. Розвинений також морський транспорт. Круїзні лайнери зупиняються у портових містах, а поромне сполучення забезпечує доступ на острови (наприклад, Тасманію) [36].

Австралія пропонує широкий спектр варіантів розміщення та харчування. Є відомі готельні міжнародні мережі, розкішні курорти, бутик-готелі, а також економні варіанти, як хостели й мотелі. Велике різноманіття кухонь – від традиційних страв аборигенів до сучасної австралійської кухні, впливи Азії та Європи. Також розвинені виноробні та фермерські господарства, а саме

дегустаційні тури, де можна спробувати місцеві вина, сири, мед і свіжі морепродукти.

Наявність розважальних й культурних об'єктів створює наповнення мандрівок для туристів. Тематичні парки, такі як: Dreamworld, Warner Bros Movie World, Sea World – ідеальні для сімейного відпочинку. Музеї та галереї, а саме Австралійський музей у Сіднеї, Національна галерея Австралії в Канберрі, музеї аборигенів. Культурні центри аборигенів – це знайомство з історією та мистецтвом корінних народів. Зоопарки, акваріуми, ботанічні сади – це спостереження за унікальною флорою й фауною, наприклад, коалами, кенгуру та тасманійськими дияволами.

Активний відпочинок – це одна з фішок Австралії. Серфінг-центри на Золотому узбережжі та Бонді-Біч славляться хвилями для серфінгу. Дайвінг та снорклінг – це Великий Бар'єрний риф, що є одним з найкращих дайв-спотів світу. Гольф-поля – численні клуби пропонують гольф із мальовничими краєвидами. Гірськолижні курорти, де у зимовий сезон можна кататися у штатах Вікторія та Новий Південний Уельс. Трекінг та веломаршрути – це національні парки, як-от Блу-Маунтінс або Тасманія, пропонують стежки різної складності [36].

2.5. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Станом на 2025 рік в Австралії – 20 об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Вони поділяються так: 12 природних об'єктів; 4 культурні об'єкти; 4 змішані [25]. Ці об'єкти включають такі відомі місця, як Великий Бар'єрний риф, Сіднейська опера, Улуру-Ката Тьюта, а також менш відомі, наприклад, архіпелаг Лорд-Хау чи місця з історією перших поселень [25].

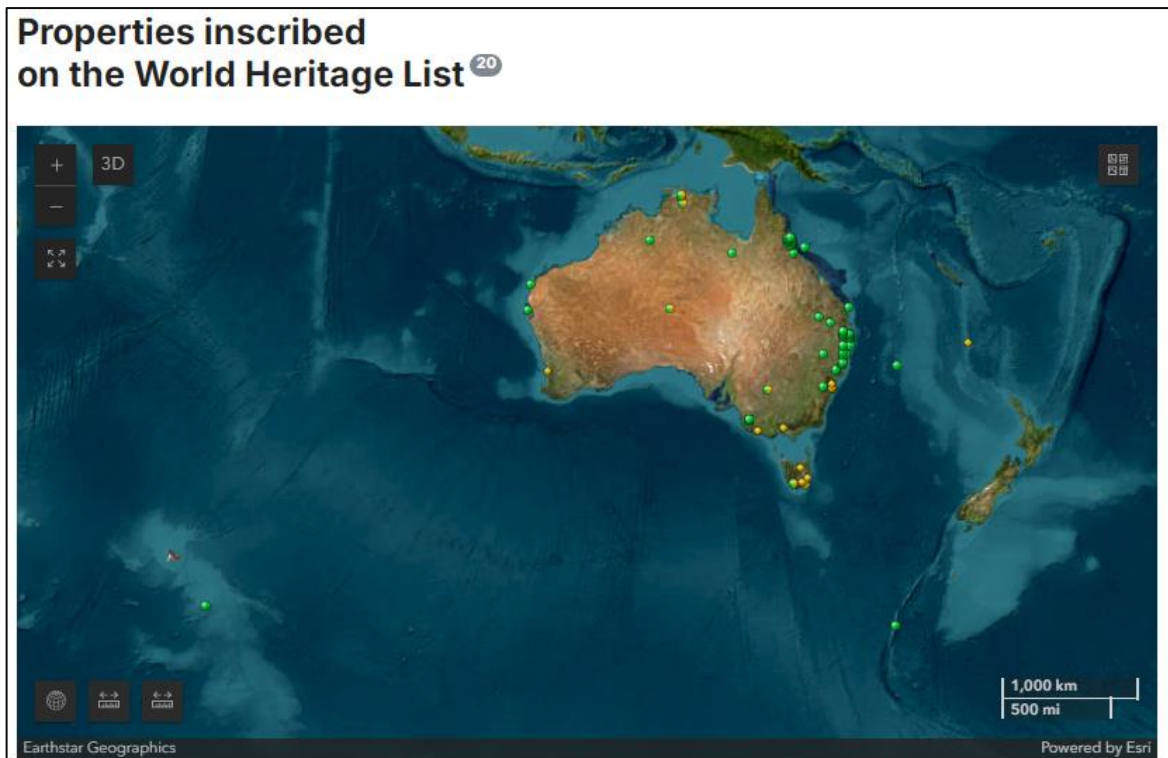

Рис. 2.24. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Австралії [25]

Природні об'єкти. Великий Бар'єрний риф (Great Barrier Reef) – найбільша коралова система у світі, понад 2 900 рифів та 900 островів, багатий підводний світ. Улюблене місце дайверів. Національні парки Какаду (Kakadu National Park) – величезний парк на Півночі Австралії – з унікальною екосистемою, водоспадами, болотами, а також наскельними малюнками аборигенів. Острів Фрейзер (Fraser Island) – найбільший піщаний острів світу з кришталево чистими озерами, тропічними лісами та унікальною фауною. Тасманійські дикі території (Tasmanian Wilderness) – найбільша ділянка недоторканої природи Тасманії – з гірськими хребтами, печерами, льодовиками та рідкісними видами. Шарк-Бей (Shark Bay) – з біорізноманіття на заході Австралії, де живуть стародавні організми – строматоліти, а також дюгони (морські корови). Вологі тропіки Квінсленду (Wet Tropics of Queensland) – давні тропічні ліси, старші за Амазонку, з унікальними рослинами та тваринами [25].

Культурні об'єкти. Будівля Сіднейської опери (Sydney Opera House) – знаковий символ Австралії – архітектурне диво ХХ ст., включене до списку за інноваційність форми та культурне значення. Австралійські в'язниці доби колонізації (Australian Convict Sites) – серія з 11 об'єктів, де збереглися рештки

колоніальних в'язниць, що розповідають про ранню історію заселення Австралії [25].

Змішані об'єкти. Улуру-Ката Тьюта (Національний парк) – священна гора Улуру (Айерс-Рок) та куполи Ката Тьюта – святині для народу анангу, які мають і культурну, і природну цінність. Річкова система Вільянді (Willandra Lakes Region) – стародавнє заселення людьми понад 40 000 років тому, сліди давнього озера, скам'янілі дерева та рештки стародавньої флори й фауни [25].

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ АВСТРАЛІЇ

3.1. Характеристика найпопулярніших туристичних комплексів Австралії

В Австралії можна виділити декілька найпопулярніших туристичних комплексів, які відіграють ключову роль у формуванні туристичного іміджу країни та приваблюють мільйони відвідувачів щороку.

Один з таких є *Великий Бар'єрний риф (Great Barrier Reef, штат Квінсленд)*. Тип ресурсу: природно-географічний, екологічний, рекреаційний. Найбільша у світі коралова система, що включена до списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО [25]. Протяжність – понад 2 300 км. Популярна серед любителів дайвінгу, снорклінгу, морських круїзів. Має розвинену мережу морських турів, готелів, еко-курортів, центрів охорони природи. Найближчі великі міста – Кернс, Таунсвілл.

Сіднейський туристичний комплекс (штат Новий Південний Уельс). Тип ресурсу – антропогенно-природний, культурний, історичний. Мегаполіс із символами країни – Оперним театром у Сіднеї, мостом Харбор-Брідж, набережною Дарлінг-Харбор. Також тут розташовані відомі пляжі (Бонді-Біч) та музеї. Має найрозвиненішу в Австралії інфраструктуру – міжнародний аеропорт, мережу готелів, ресторанів, музеїв, туристичних турів [40].

Мельбурнський туристичний район (штат Вікторія). Тип ресурсу – з культурно-історичний, урбаністичний, подієвий. Культурна столиця Австралії, відома численними фестивалями, музеями, мистецькими галереями. Поблизу мальовничий маршрут Great Ocean Road і виноробні долини. Високорозвинена інфраструктура – наявність метро, міжнародного аеропорту, численних готелів і закладів харчування.

Улуру – Національний парк Ката-Тьюта (штат Північна Територія). Тип ресурсу – природний, культурно-історичний, сакральний. Гігантська скеля-моно-літ червоного кольору в центрі пустелі. Святиня для австралійських

аборигенів. Об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Має таку інфраструктуру, як туристичний центр Yulara, кемпінги, інформаційні центри, організовані тури та культурні заходи [40].

Голд-Кост (штат Квінсленд). Тип ресурсу – курортний, рекреаційний, сімейно-розважальний. Відомий пляжний курорт із розвиненим нічним життям, парками розваг (Dreamworld, Sea World, Warner Bros. Movie World), ідеальне місце для серфінгу. Має потужну готельну базу, аквапарки, аеропорт, туристичні агенції.

Тасманія (штат Тасманія). Тип ресурсу – природно-географічний, екологічний, еко-туризм. Острів із національними парками, гірськими ландшафтами, чистим повітрям. Популярна серед любителів дикої природи, трекінгу та екотурів. Інфраструктура включає регіональні аеропорти, кемпінги, зелені готелі, туроператори, що спеціалізуються на пішохідному туризмі.

Канберра – туристичний центр культурно-політичного туризму (столична територія). Тип ресурсу – культурно-політичний, історико-освітній. Столиця Австралії, де зосереджено національні музеї, парламент, галереї, меморіали. Місто приваблює туристів, які цікавляться історією та державною політикою. Має сучасну туристичну базу, музеї, конференц-центри, громадський транспорт [40].

Ці комплекси репрезентують різноманіття природних і культурних ресурсів Австралії та є прикладами успішного поєднання охорони природи з економічною вигодою від туризму.

3.2. Сучасний стан розвитку туризму Австралії

Станом на сьогодні туризм в Австралії є потужною, динамічною та різноманітною галуззю з великим потенціалом для подальшого зростання. Країна приваблює мандрівників з усього світу завдяки своїм унікальним природним ландшафтам, культурному розмаїттю та широкими можливостями для пригодницького відпочинку.

Туризм відіграє значну роль в економіці Австралії, охоплюючи як внутрішніх, так і закордонних туристів. У 2018-2019 роках ця галузь посіла четверте місце серед джерел експортних надходжень, демонструючи темпи зростання, що перевищували загальний ріст ВВП країни протягом десятиліття. На той час туризм забезпечував 3,1% ВВП і приніс економіці понад 60 млрд австралійських дол. [49].

Станом на грудень 2019 року Австралію відвідали 8,7 млн туристів з-за кордону. У 2018-2019 роках у сфері туризму в країні працювало приблизно 666 тис. осіб, що становило одну робочу позицію з двадцяти однієї. Серед зайнятих у галузі майже половина працювала повний день, а понад половину – 54% – становили жінки. У ті ж роки туризм забезпечив 8,2% усіх експортних доходів Австралії [49].

Хоча під час пандемії COVID-19 міжнародний туризм суттєво постраждав, внутрішній ринок залишився відносно стійким. У 2023 році кількість подорожей усередині країни ще не повністю відновилась до рівня, що був до пандемії, однак витрати місцевих туристів сягнули найвищої позначки за останні десять років. Це свідчить про позитивні перспективи для внутрішнього туризму та підтримку численних туристичних бізнесів, що залежать від цього сегмента.

У 2024 році внутрішній туризм забезпечив приблизно 61,3 млрд австралійських дол. прямого внеску у ВВП країни. Це стало найвищим показником за весь період спостережень і перевищило результати попереднього року. На той момент частка внутрішніх подорожей у загальному обсязі прямого внеску туризму в ВВП Австралії становила 78,4%, що свідчить про домінуючу роль внутрішнього туризму в економіці галузі [49].

У 2023 році основними мотивами для подорожей по Австралії були відпочинок, розваги та поїздки до родичів і друзів. Саме ці цілі склали більшість поїздок з ночівлею всередині країни. Протягом року австралійці здійснили понад 104 млн. одноденних поїздок у рамках відпустки, ще близько

60 млн. – з метою відвідин близьких, і приблизно 23 млн. – з діловими намірами.

Під час таких подорожей мандрівники найчастіше зупинялися в оселях друзів чи родичів або в комерційних засобах розміщення, як-от готелі, мотелі чи курорти. Найменшою популярністю серед внутрішніх туристів користувалися подорожі з рюкзаками та проживання в хостелах [49].

У 2023 році найпопулярнішими напрямками серед внутрішніх туристів, які подорожували з ночівлею, стали столиці австралійських штатів, зокрема Сідней, Брисбен, Мельбурн і Перт. Лідером за кількістю відвідувачів став Сідней, а на другому місці опинився Мельбурн, який прийняв понад 31 млн. мандрівників з інших регіонів країни.

Узбережжя Саншайн-Кост також користувалося значним попитом серед туристів – його відвідали понад 10 млн. осіб. Тим часом Брисбен, столиця Квінсленду, прийняв понад 24 млн. внутрішніх відвідувачів.

Очікуване зростання туристичної галузі Австралії в найближчі роки створює сприятливі умови для її подальшого розвитку. За прогнозами Tourism Research Australia (TRA), витрати міжнародних туристів зростатимуть у середньому на 6% щороку протягом наступних чотирьох років. До 2028 року загальні витрати мандрівників в Австралії можуть сягнути 223,3 млрд. дол., що на 61% більше, ніж у допандемійний період [49].

Внутрішній туризм, як очікується, залишиться провідною силою туристичної індустрії країни. TRA передбачає, що до 2028 року кількість внутрішніх поїздок з ночівлею зросте до 128,9 млн. (на 10% більше, ніж у 2019 році), а кількість одноденних подорожей сягне 262,3 млн., що перевищить показники 2019 року на 6%. Витрати на внутрішні поїздки з ночівлею, згідно з прогнозами, зростуть до 132 млрд. доларів – це на 64% більше, ніж у 2019 році.

Федеральний уряд працює над реалізацією довгострокової стратегії «Процвітання 2030», яка має на меті стимулювати економічне зростання та розширити можливості на ринку праці [49].

Австралія й надалі приваблює туристів завдяки своїм мальовничим природним ландшафтам, культурній різноманітності та зосередженості на принципах сталого розвитку. Враховуючи ці тенденції, туристична індустрія країни демонструє стійкість і готовність до подальшого зростання, пропонуючи захопливий відпочинок як для шукачів пригод, так і для тих, хто прагне пізнання.

3.3. Макроекономічне значення туризму в економіці Австралії

Туризм є однією з ключових галузей світової економіки, що динамічно розвивається та має суттєвий вплив на добробут населення, зайнятість і міжнародну торгівлю. Австралія, як країна з унікальною природною спадщиною, розвиненою інфраструктурою та високим рівнем життя, є привабливою для мільйонів туристів щороку. У своїй доповіді я розгляну макроекономічне значення туризму для австралійської економіки.

Туризм є важливою складовою валового внутрішнього продукту Австралії. До пандемії COVID-19 його внесок складав близько 3-4% ВВП країни, що дорівнює десяткам мільярдів австралійських доларів. Прямі витрати туристів включають оплату готелів, ресторанів, транспортних послуг, квитків на заходи та екскурсії. Непрямий ефект проявляється у зростанні попиту на продукцію пов'язаних галузей – сільського господарства, будівництва, зв'язку тощо [50].

Іноземні туристи, відвідуючи Австралію, витрачають кошти, що класифікуються як експорт послуг. Цей показник особливо важливий для національного платіжного балансу. До 2020 року туризм був другим за обсягом джерелом надходжень від експорту послуг після вищої освіти. У 2019 році доходи від міжнародного туризму становили понад 45 млрд. AUD [50].

Галузь туризму створює значну кількість робочих місць. На початок 2020 року в секторі було зайнято понад 600 тис. осіб, що становить приблизно 5% усієї зайнятості в країні. Багато з цих робочих місць доступні для молоді,

студентів, жінок, а також у регіонах з обмеженими можливостями для працевлаштування.

Туризм сприяє активному розвитку віддалених регіонів Австралії, таких як Квінсленд, Північна територія чи Тасманія. Саме в цих регіонах природна краса – бар'єрний риф, тропічні ліси, національні парки – приваблює внутрішніх і міжнародних туристів. Завдяки цьому формується нова інфраструктура, створюються робочі місця, підвищується якість життя місцевих мешканців [50].

Туризм стимулює як державні, так і приватні інвестиції у розвиток аеропортів, доріг, готельного господарства, сфери обслуговування. Інвестиції у туристичну інфраструктуру мають довгостроковий ефект, покращуючи загальний інвестиційний клімат країни.

Пандемія коронавірусу завдала значного удару по туристичній галузі Австралії. Закриття кордонів та обмеження на поїздки призвели до значного скорочення доходів і втрати десятків тисяч робочих місць. Це підкреслило важливість внутрішнього туризму та необхідність диверсифікації економіки.

Австралія активно просуває концепцію сталого туризму. Зокрема, розвивається екотуризм, який поєднує задоволення туристичних потреб із збереженням природного середовища. Уряд підтримує ініціативи, спрямовані на екологічну освіту туристів і зменшення впливу на екосистеми.

Туризм відіграє важливу роль у макроекономіці Австралії. Він сприяє економічному зростанню, експорту, зайнятості та розвитку регіонів. Водночас туризм залишається чутливим до глобальних ризиків, таких як пандемії чи кліматичні зміни. Тому подальша стратегія розвитку галузі має ґрунтуватися на принципах сталості, інновацій та диверсифікації.

3.4. Проблеми та перспективи розвитку туризму Австралії

Туризм є однією з провідних галузей економіки Австралії, яка відіграє важливу роль у формуванні ВВП, створенні робочих місць та стимулюванні розвитку інфраструктури. Унікальне поєднання природно-географічних умов,

багатої біорізноманітності, культурної спадщини аборигенних народів та сучасних мегаполісів забезпечує Австралії високий туристичний потенціал на світовому ринку. Однак, попри значні можливості, країна стикається з низкою проблем, що стримують ефективне функціонування й динамічний розвиток туристичної сфери [42].

Географічна віддаленість. Австралія розташована на значній відстані від основних туристичних ринків (Європа, Північна Америка), що зумовлює високу вартість авіаперельотів і тривалу дорогу. Це знижує привабливість країни для масового туризму, особливо в умовах економічної нестабільності.

Нерівномірний розвиток туристичної інфраструктури. Високий рівень розвитку спостерігається лише у великих містах і курортних зонах (Сідней, Мельбурн, Голд-Кост). Віддалені регіони (Центральна Австралія, Північна Територія) мають обмежений доступ до транспорту, готелів, медичних послуг, що стримує розвиток екотуризму та внутрішнього туризму.

Сезонність туристичних потоків. Через кліматичні умови спостерігається нерівномірне навантаження на інфраструктуру: у високий сезон – перенасичення, у низький – нестача туристів. Це створює економічну нестабільність для туристичних підприємств.

Екологічні загрози. Часті пожежі, повені, посухи та загроза руйнування екосистем (наприклад, Великого Бар'єрного рифу) погіршують умови для природного туризму. Масовий туризм також викликає надмірне навантаження на природні об'єкти.

Висока вартість відпочинку. Туризм в Австралії загалом є досить дорогим – як для іноземців, так і для внутрішніх туристів. Це обумовлено високими цінами на транспорт, житло та харчування.

Кадрові проблеми та нестача кваліфікованого персоналу. Особливо у віддалених регіонах спостерігається дефіцит працівників у сфері обслуговування, готельного бізнесу, туроператорської діяльності. Частково проблема посилилась після пандемії COVID-19 через зменшення міграції та зміну ринку праці [42].

Наслідки пандемії COVID-19. Протягом 2020-2022 років Австралія мала одні з найжорсткіших карантинних заходів, що серйозно вплинуло на туристичну галузь. Хоча відновлення триває, багато малих підприємств не повернулися до повноцінної роботи.

Недостатня диверсифікація туристичних продуктів. Значна частина туризму орієнтована на «класичні» маршрути (Сідней-Великий Бар'єрний риф-Улуру), тоді як потенціал менш відомих напрямків залишається нереалізованим [42].

Проаналізувавши проблеми можна виділити ключові перспективні напрями розвитку туризму в Австралії, які можуть забезпечити зростання галузі у найближчому майбутньому.

Розвиток сталого (екологічно відповідального) туризму. Зростає попит на екотуризм, особливо серед молоді та європейських туристів. Австралія має унікальні природні об'єкти (Великий Бар'єрний риф, національні парки, Тасманія), що створюють умови для розвитку «зеленого» туризму, без шкоди для довкілля. Перехід до сертифікованих еко-продуктів, підтримка малих екологічних ініціатив, участь місцевих громад.

Диверсифікація туристичних продуктів. Необхідно розширити туристичну пропозицію: агротуризм, гастрономічні тури, винні маршрути, культурний і подієвий туризм, медичний туризм. Розвиток індустріального туризму, зокрема у регіонах із гірничодобувною або історичною промисловою спадщиною.

Акцент на внутрішній туризм. Після пандемії спостерігається ріст внутрішнього туризму, який має потенціал компенсувати спад міжнародних прибутків. Держава активно просуває внутрішні маршрути, знижує податки та розвиває інфраструктуру в менш популярних регіонах.

Цифровізація та інновації у сфері туризму. Активне впровадження цифрових платформ, онлайн-сервісів, AR/VR-технологій для віртуальних турів. Розробка мобільних додатків для планування поїздок, бронювання,

інтерактивних гідів, навігації тощо. Використання штучного інтелекту для персоналізації пропозицій [42].

Розвиток інфраструктури у віддалених регіонах. Покращення транспортної доступності (дороги, внутрішні авіарейси, громадський транспорт) до природних пам'яток. Стимулювання будівництва кемпінгів, готелів, туристичних центрів в сільській місцевості. Підтримка місцевих ініціатив – залучення аборигенних громад до туристичної діяльності.

Активне міжнародне просування та брендінг. Участь у глобальних виставках, рекламних кампаніях, стратегічні партнерства з туристичними компаніями інших країн. Просування Австралії як унікального напрямку для пригодницького, сімейного, культурного й освітнього туризму.

Підготовка кадрів і підтримка малого бізнесу. Розвиток освітніх програм з туризму, підтримка молодих спеціалістів, стимулювання місцевого підприємництва. Гранти, пільгові кредити для малих і середніх туристичних фірм, особливо у регіонах.

Збереження культурної спадщини та аборигенного туризму. Величезний потенціал має етнотуризм, зокрема знайомство з культурою аборигенів, участь у традиційних ритуалах, екскурсії з місцевими гідами. Це сприяє як збереженню автентичності, так і економічному розвитку корінних громад [42].

Туристична галузь Австралії має потужний потенціал для зростання за умови інноваційного підходу, збереження природних ресурсів, підтримки місцевих громад і активної міжнародної інтеграції. Сучасні тенденції орієнтуються на сталий розвиток, технології та глибше культурне залучення, що дає змогу Австралії утримувати конкурентну позицію на глобальному ринку туризму.

Таким чином, дослідження проблем і перспектив розвитку туризму в Австралії є актуальним як у теоретичному, так і в практичному вимірах. Воно сприяє глибшому розумінню сучасних тенденцій у галузі, формуванню ефективної туристичної політики та використанню ресурсного потенціалу країни на засадах сталого розвитку.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз особливостей використання туристсько-рекреаційних ресурсів
Австралії (складено автором за даними [42])

Складова	Зміст	Статистика / Факти
S (Strengths) Сильні сторони	<ul style="list-style-type: none"> • Унікальна природа та кліматичне різноманіття • Висока якість туристичних послуг • Розвинена інфраструктура (транспорт, проживання, безпека) • Сильний внутрішній ринок туризму • Позитивний імідж країни у світі 	<ul style="list-style-type: none"> • У 2024 внутрішній туризм приніс 61,3 млрд AUD у ВВП (78,4% усього прямого внеску туризму) • У 2023 австралійці здійснили 104 млн одноденних поїздок
W (Weaknesses) Слабкі сторони	<ul style="list-style-type: none"> • Географічна віддаленість від основних туристичних ринків • Висока вартість подорожей <ul style="list-style-type: none"> • Сезонна концентрація туризму в окремих регіонах • Нестача персоналу в турсекторі, особливо в регіонах 	<ul style="list-style-type: none"> • Туризм забезпечує 1 із 21 робочого місця (дані за 2023 року) • Понад 54% працівників у туризмі – жінки
O (Opportunities) Можливості	<ul style="list-style-type: none"> • Відновлення міжнародного туризму після пандемії <ul style="list-style-type: none"> • Розвиток сталого та екотуризму • Урядова підтримка через стратегію «Процвітання 2030» <ul style="list-style-type: none"> • Залучення інновацій (цифрові сервіси, онлайн-просування) • Розвиток менш популярних регіонів 	<ul style="list-style-type: none"> • Прогнозоване зростання витрат міжнародних туристів – на 6% щороку <ul style="list-style-type: none"> • До 2028 року загальні витрати відвідувачів мають досягти 223,3 млрд AUD (на 61% більше, ніж до пандемії) • Очікується 128,9 млн внутрішніх подорожей з ночівлею у 2028 році
T (Threats) Загрози	<ul style="list-style-type: none"> • Кліматичні зміни (пожежі, посухи, повені) <ul style="list-style-type: none"> • Деградація природних об'єктів (зокрема Великого Бар'єрного рифу) • Конкуренція з боку інших країн (Індонезія, Таїланд, Нова Зеландія) <ul style="list-style-type: none"> • Ризики нових пандемій, криз, обмежень • Залежність від міжнародної мобільності та авіаперевезень 	<ul style="list-style-type: none"> • Великий Бар'єрний риф втратив понад 50% коралів за останні десятиліття • Під час пандемії міжнародний туризм майже повністю зупинився, але внутрішній ринок залишився більш стійким

SWOT-аналіз демонструє, що туризм в Австралії має високий потенціал розвитку завдяки унікальним природним ресурсам та стабільному економічному середовищу. Водночас, вирішення ключових проблем – таких як географічна ізоляція, нерівномірність інфраструктури та екологічні виклики – потребує стратегічного планування, інновацій та підтримки з боку держави та приватного сектору.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження були досягнуті всі поставлені цілі та реалізовані відповідні завдання:

1. Теоретичні та методологічні основи вивчення туристсько-рекреаційних ресурсів були детально розглянуті. Уточнено основні поняття, зокрема, що туристсько-рекреаційні ресурси – це сукупність природних, антропогенних та соціокультурних об'єктів і явищ, що можуть бути використані для задоволення туристичних потреб. Визначено їхню структуру, яка охоплює природні, історико-культурні, соціально-економічні та інфраструктурні компоненти. Проаналізовано основні підходи до дослідження цих ресурсів: системний, географічний, економічний та рекреаційно-екологічний.

2. Туристсько-рекреаційні ресурси Австралії охарактеризовано з урахуванням їхньої територіальної та структурної специфіки. Країна володіє значним потенціалом у вигляді унікальних природно-географічних об'єктів (Великий Бар'єрний риф, пустеля Аутбек, національні парки), антропогенно змінених ландшафтів (урбанізовані зони та курорти), багатой соціально-історичної спадщини (аборигенна культура, колоніальні пам'ятки) та розвиненої туристичної інфраструктури у великих містах і на узбережжі.

3. Просторові та часові закономірності розвитку туризму в Австралії продемонстрували нерівномірність туристичних потоків як у географічному, так і в сезонному аспектах. Основні туристичні потоки концентруються у східній та південній частинах країни. Останніми роками спостерігається динамічне відновлення галузі після пандемії COVID-19, зокрема зростання надходжень від іноземного туризму, збільшення внутрішнього турпопиту та розвиток нових видів відпочинку. Встановлено, що основними чинниками впливу є кліматичні умови, доступність транспортної інфраструктури, маркетингова політика та міжнародна геополітична ситуація.

4. У ході аналізу виявлено основні проблеми, що стримують розвиток туризму в Австралії: нерівномірний розвиток інфраструктури у віддалених

регіонах, сезонність туристичних потоків, екологічне навантаження на природні об'єкти, а також вплив глобальних криз (наприклад, пандемій або природних катастроф). У якості перспектив запропоновано: розвиток сталого туризму, диверсифікація туристичного продукту, цифровізація сервісів, підтримка місцевих громад та активне просування екотуризму.

Загалом, туристсько-рекреаційний потенціал Австралії є значним і різноманітним, що створює сприятливі умови для подальшого розвитку туристичної галузі як одного з пріоритетних напрямів економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: Монографія / О. О. Бейдик. – К.: ВПЦ: Київський університет, 2001. – 395 с.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії 8 О. О. Бейдик. – К.: Інститут туризму та федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Божко Л. Д., Холодок В. Д. Туризм: проблеми та перспективи розвитку під час війни. Культура України. 2022. № 77. С. 60-62.
4. Все про світ. Країни. Прапори. Герби: енциклопедичний довідник – К, 2001. – 622 с.
5. Герасименко В. Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 304 с.
6. Гілецький Й. Р. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів за геосферним підходом / Й. Р. Гілецький // Географія та туризм. – 2011, Випуск 14, с. 52-58 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2011_14_11
7. Географічні аспекти розвитку туризму (на прикладі України та Польщі): Монографія / В. Г. Явкін, В. П. Руденко, В. М. Андрейчук та ін. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2010. – 344 с.
8. Гуцуляк, І. М. Туристське країнознавство: навч. посіб. – Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2017. – 328 с.
9. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» №1282-IV від 18.11.2003 / Відомості Верховної Ради України, 2004, № 13, ст. 180. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1282-15#Text>
10. Закон України «Про туризм» зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80/print>

11. Ільїна О. В. Туризм. Рекреаційна географія: поняття та терміни / О. Ільїнаю Луцький університет розвитку людини Відкритого міжнародного університету розвитку людини Україна. – Луцьк, Терет, 2004. – 104 с.
12. Квартальнов В. А. Туризм: підручник Київ: Фінанси та статистика, 2014. 336 с.
13. Кифяк В. Ф. Організація туризму: навчальний посібник / В. Ф. Кифяк. – Чернівці, Книги – XXI, 2008. – 344 с.
14. Кудла Н. Є. Маркетинг туристичних послуг. Київ: Знання, 2017. 350 с.
15. Кузик С. П. Географія туризму: Навчальний посібник. К.: Знання, 2018. 271с.
16. Король О. Д., Крачило М. П. К 68 Менеджмент туризму: Навч. посіб. – К.: Знання, 2009. – 248 с.
17. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): монографія / О. О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
18. Любіцева О. О. Методика розробки турів: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Альтерпрес, 2018. 300 с.
19. Мальська М. Основи туристичного бізнесу: навчальний посібник / М. Мальська. В. Худо, В. Цибух. – Львів: Видавничий центр ЛНУ, 2003. – 295
20. Мальська М. П. Міжнародний туризм і сфера послуг: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Н. М. Ганич. – К.: Знання, 2008. – 661 с.
21. Мальська М. П., Рутинський М. Й., Білоус С. В., Мандюк Н. Л. Економіка туризму: теорія та практика: підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2017. 544 с.
22. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. посіб. / П. О. Масляк. К.: Знання, 2008. 343 с.
23. Нефедова Н. Є. Географія туризму: навчально-методичний посібник /Н. Є. Нефедова, В. В. Яворська, С. Б. Куделіна – Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2018 – 160 с.

24. Немець К. А. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчальний посібник // К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 170 с.
25. Офіційний сайт Світової спадщини ЮНЕСКО [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/au>
26. Покоłodна М. М. Рекреаційна географія: навчальний посібник / М. М. Покоłodна. – Х.: ХНАМГ. 2012. – 275 с.
27. Олійник Я. Б. Географія світового туризму: навч. посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2015. – 392 с.
28. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2018. 336 с.
29. Смаль І. В. Основи географії рекреації та туризму: навч. посіб. / І. В. Смаль. Ніжин: Вид-во Ніжинського державного педагогічного університету, 2004. – 105 с.
30. Стафійчук В. І. Рекреалогія: навч. посіб. / В. І. Стафійчук. Львів: Знання, 2005. – 259 с.
31. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії / О. Г. Топчієв – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
32. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. / О. Г. Топчієв – Одеса: Астропринт, 2005. – 632 с.
33. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
34. Чекалюк В. В. Туризм як чинник формування державного іміджу. Інформаційне суспільство, 2014. Вип. 19. С. 13-16.
35. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: Підручник / О. І. Шаблій. – Львів.: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 444 с.
36. Whitword M. Australian Tourism Industry Outlook 2024 and Beyond: Jobs and Trends. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.torrens.edu.au/stories/blog/hospitality/australian-tourism-industry-outlook-2024>.

37. Domestic Tourism in Australia - Statistics & Facts. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.statista.com/topics/10727/domestic-tourism-in-australia/>.

38. Domestic Tourism Share of the Direct Tourism Gross Domestic Product (GDP) in Australia from Financial Year 2015 to 2024. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.statista.com/statistics/1461082/australia-domestic-tourism-share-of-direct-tourism-gdp/>.

39. Domestic Visitor Contribution to Direct Tourism Gross Domestic Product (GDP) in Australia from Financial Year 2015 to 2024. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.statista.com/statistics/1374869/australia-domestic-visitor-contribution-to-direct-tourism-gdp/>.

40. Australian Trade and Investment Commission. Tourism and Visitor Economy Strategy 2030. – <https://www.austrade.gov.au>

41. Tourism Australia. Official Tourism Statistics and Reports. – <https://www.tourism.australia.com>

42. UNWTO (World Tourism Organization). UNWTO Tourism Highlights 2023 Edition. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.unwto.org>

43. Eurostat. Tourism Statistics – Australia. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ec.europa.eu/eurostat>

44. Department of Climate Change, Energy, the Environment and Water (Australia). Managing Australia's World Heritage. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.dcceew.gov.au>

45. Sofield, T. H. B. Nature-based tourism and the environment: Australia's challenges. // *Journal of Ecotourism*, 2021, Vol. 20(3), pp. 215-230.

46. Buckley, R. Ecotourism in Australia: Value, Trends and Environmental Impacts. // *Annals of Tourism Research*, 2020, Vol. 83, 102929.

47. Walker, J. R. *Introduction to Hospitality*. – 8th ed. – Pearson Education, 2021. – 480 p.

48. Moyle, B. D., Croy, G. & Weiler, B. Tourism's contribution to sustainable regional development: The case of Australia. // Sustainability, 2019, 11(3), 761.

49. Australian Bureau of Statistics. Tourism Satellite Account 2023. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.abs.gov.au>

50. World Economic Forum. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.weforum.org/>